

**MIEJSKA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
NA LATA 2006 - 2013**

**ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM PROGRAMÓW
POMOCY SPOŁECZNEJ, PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I INNYCH, KTÓRYCH CELEM JEST
INTEGRACJA OSÓB I RODZIN Z GRUP SZCZEGÓLNEGO RYZYKA**

Podstawa prawna: art. 17 ust.1 ustawy, z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej
(Dz. U. nr 64, poz. 593 z późn. zm).

ŁĘDZINY 2006

Miejska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2006 – 2013

jest dokumentem przygotowanym pod kierownictwem

Aleksandry Skwary – Zięciak

Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łędzinach

przez Zespół Zadaniowy Ośrodka ds. Opracowania Strategii w składzie:

Izabela Golus

Kierownik Działu Interwencji Socjalnej i Profilaktyki

Główny Specjalista Pracy Socjalnej

Anna Smutkiewicz - Ciałoń

Kierownik Działu Świadczeń Społecznych

- *opracowanie merytoryczne*

Teresa Kula

Kierownik Sekcji Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych

Halina Jastrzębska, Barbara Lysko, Agata Kukier, Alina Piecha,

Romana Pardula, Małgorzata Hachuła

pracownicy socjalni

- *opracowanie danych*

Tomasz Chrupała

Starszy Referent ds Obsługi Sieci Komputerowej i Zamówień Publicznych

- *opracowanie graficzne*

Spis treści

Wprowadzenie	1
1. Uzasadnienie strategii	4
2. Analiza sytuacji miasta Łędziny	9
2.1. Charakterystyka miasta Łędziny	9
2.2 Identyfikacja obszarów ryzyka wykluczenia społecznego w mieście	19
3. Analiza SWOT	38
4. Misja strategii	42
5. Cele strategii	43
6. Beneficjenci	46
7. Kierunki i działania polityki społecznej miasta	47
7.1. Kierunek I. Rozwój infrastruktury pomocy społecznej oraz podwyższanie i zwiększanie dostępności usług społecznych i ich koordynacja	47
7.2. Kierunek II. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego. Dążenie do osiągnięcia pełnej integracji społecznej	49
7.3. Kierunek III. Interdyscyplinarny system pomocy dziecku rodzinie	53
7.4. Kierunek IV. System pomocy osobom starszym, długotrwale i ciężko chorym, w tym osobom z zaburzeniami psychicznymi, niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania i ich rodzinom	57
7.5. Kierunek V. Minimalizowanie problemu ubóstwa w tym, zaspokajanie podstawowych potrzeb mieszkaniowych najsłabszych społecznie grup mieszkańców	60
7.6. Kierunek VI. Partnerstwo publiczno – społeczne. Animacja społeczności lokalnej na rzecz poprawy bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców	62
8. Finansowanie	65
9. Przewidywane efekty	67
10. Przewidywane bariery	71
11. Monitoring i ewaluacja strategii	72
Zakończenie	75
Materiały pomocnicze	77

WPROWADZENIE

Proces transformacji Polski dokonujący się na wielu płaszczyznach dotyczy głównie przeobrażeń ustrojowych, gospodarczych i społecznych, jakie odbywają się w makro i mikroskali. Przemiany te niosą ze sobą wiele pozytywnych efektów, ale istnieje też szereg negatywnych skutków tych przemian. Wszystkie można określić jako zjawiska i problemy dezorganizacji społecznej. Ich znajomość jest niezbędna dla zobrazowania stopnia, w jakim przeobraża się społeczność miasta. Diagnoza zjawisk i problemów społecznych jest konieczna z wielu względów. Niezbędna jest przede wszystkim z uwagi na planowanie budżetu miasta, w którym muszą być uwzględnione środki nie tylko na rozwiązywanie, ale i na przeciwdziałanie problemom społecznym. Pomoc miasta powinna docierać do doświadczających tych problemów społecznych osób i grup mieszkańców.

Określenie problemów społecznych miasta jest istotne dla prawidłowego funkcjonowania systemu pomocy społecznej. Natomiast znajomość zjawisk i problemów społecznych miasta jest podstawą formułowania społecznej polityki miejskiej. Mając zdiagnozowane zjawiska i problemy społeczne w mieście oraz opracowane plany, projekty, programy przeciwdziałania im (strategię), można efektywniej rozwiązywać najważniejsze problemy, wykorzystywać środki budżetowe i przygotowywać określone działania ograniczające lub zwalczające ich dotkliwe dla społeczności zamieszkującej określony obszar urbanistyczny skutki. Z punktu widzenia władz miejskich, nie jest bez znaczenia rozpoznanie problemów społecznych, w szczególności, gdy ze względu na statutowe zadania są one zmuszone do planowania zarówno środków jak i działań zmierzających do poprawy sytuacji zdrowotnej i społecznej osób dotkniętych różnego rodzaju kategoriami dysfunkcji społecznych. Bez tej wiedzy wszelkie programy pomocowe mogą w sferze realizacji posiadać wysoki stopień ryzyka porażki, której koszty społeczne utrudniać mogą życie i funkcjonowanie mieszkańców miasta przez wiele lat.

Dla stabilizacji i rozwoju miasta Łędziny bardzo istotne znaczenia ma, między innymi, poprawa życia mieszkańców, wspieranie solidarności i więzi międzyludzkich w tym wzmocnienie roli rodziny oraz zapewnienie bezpieczeństwa społecznego, a co za tym idzie stworzenie sprawnego, kompleksowego i efektywnego systemu wspierania i pomocy osobom, rodzinom i społecznościom lokalnym w rozwiązywaniu różnorodnych problemów

społecznych. Wymaga to jednak opracowania długofalowego programu (strategii) rozwoju społecznego.

Ustawa o pomocy społecznej nałożyła na samorzady terytorialne obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Jest to zadanie o szczególnym charakterze, które wymaga zaangażowania całej sieci różnych instytucji, organizacji pozarządowych i środowisk zajmujących się sprawami szeroko rozumianej pomocy społecznej w naszym mieście. Ideą, która przyświecała opracowaniu niniejszej strategii było stworzenie w miarę nowatorskich i optymalnych rozwiązań problemów społecznych, które występują na terenie miasta lub mogą prawdopodobnie wystąpić w przyszłości, umożliwiających uruchomienie działań profilaktycznych, osłonowych, aktywizujących i zapobiegających izolacji, marginalizacji czyli wykluczeniu społecznemu.

Przedstawiona **Miejska Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2006 – 2013 ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, przemocy i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka** zwana dalej **strategią** obejmuje informacje o stanie miasta, jego uwarunkowaniach społeczno – ekonomicznych i problemach społecznych.

Zawiera szczegółowo określoną misję, zadania, cele strategiczne, szczegółowe programy, kierunki działań, przewidywane bariery, planowane efekty oraz możliwość dokonywania bieżącej ewaluacji.

Adresatami zapisanych w strategii działań są osoby, rodziny, społeczność lokalna słabsze ekonomicznie i zagrożone wykluczeniem społecznym. Należy jednak pamiętać, że te działania nie obejmą wszystkich osób. Znajdą się za pewnie i tacy mieszkańcy, którzy, z pewnych względów nie będą chcieli lub nie będą mogli skorzystać z oferowanej pomocy i propozycji rozwiązań.

Działania określone w strategii kierowane są do odbiorców, którzy znaleźli się w kryzysowej sytuacji życiowej i nie są w stanie samodzielnie dalej funkcjonować, ale wyrażają chęć współpracy w rozwiązywaniu swojej trudnej sytuacji życiowej.

W strategii uwzględniono działania profilaktyczne, osłonowe, aktywizujące, zapobiegające powstawaniu sytuacji, w których znajdują się osoby, rodziny, społeczności lokalne zagrożone ryzykiem wykluczenia społecznego.

Zmieniający się świat niesie ciągle wiele problemów społecznych dotąd nierozwiązanych. Brak stabilności najbliższego środowiska, uzależnienia, choroby, bezdomność, niepełnosprawność i inne problemy powodują dezorganizację w świecie

społecznych norm i wartości oraz oczekiwań w stosunku do osób, rodzin, członków społeczności lokalnych. Sprawia, że osoby z grup ryzyka lub wykluczone społecznie często naruszają standardy norm i wartości społecznie akceptowanych.

W złożonych warunkach współczesnego życia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łędzinach nie może sprostać wszystkim zadaniom i nie może wziąć na siebie pełnej odpowiedzialności za pomoc osobom zagrożonym czy wykluczonym społecznie, stąd też jawi się konieczność opracowania niniejszej strategii.

Podstawowym zamierzeniem strategii jest stworzenie na terenie miasta Łędziny koalicji instytucji, organizacji i osób, które wspólnie chcą podejmować i realizować nowe inicjatywy służące rozwiązywaniu wielu problemów społecznych.

Niniejsza strategia została podzielona na cztery części.

Część pierwsza przedstawia ogólną charakterystykę miasta Łędziny, głównie z dziedziny pomocy społecznej, przybliży rozeznanie problemów społecznych oraz dokonuje analizy SWOT.

Część druga ukazuje misję, cele i zadania strategii oraz beneficjentów strategii.

Część trzecia przedstawia przewidywane efekty i bariery realizacji celów i zadań oraz finansowanie strategii.

W ostatniej części przedstawione są kierunki działania, propozycje rozwiązań występujących w mieście problemów społecznych, które pozwolą w sposób skoordynowany chociaż częściowo poprawić sytuację osób objętych pomocą społeczną i wykluczonych społecznie oraz monitoring i ewaluację podejmowanych działań.

Przedstawiona strategia jest jednym z najważniejszych dokumentów określających zadania, które powinny być realizowane przez samorząd naszego miasta.

UZASADNIENIE STRATEGII

Działania zawarte w niniejszej strategii wpisują się w następujące akty o charakterze ogólnopolskim:

1. Narodowy Plan Rozwoju 2004 – 2006, Warszawa 2003.
2. Krajowy Plan Działania na Rzecz Integracji Społecznej, Warszawa 2004.
3. Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski, Warszawa 2004.
4. Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013, Warszawa 2005.

PODSTAWA PRAWNA SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ W POLSCE:

Niniejsza strategia opracowana została w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 12 maja 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z roku 2004 Nr 64, poz. 593 z późniejszymi zmianami), która jest podstawowym aktem normującym złożoną problematykę pomocy społecznej;
- ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego, (Dz. U. z roku 1994, Nr 111, poz. 535 z późniejszymi zmianami), która reguluje problemy dotyczące ochrony zdrowia psychicznego; w świetle tej ustawy ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na: promocji zdrowia psychicznego, zapobieganiu zaburzeniom psychicznym, zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej, zapewnienie innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym oraz na kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji;
- ustawę z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity, Dz. U. z 2001 roku Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami), która reguluje zasady i procedury działania poszczególnych organów władz samorządowych;
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 roku Nr 180, poz. 1493), która ma na celu zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inicjowanie i wspieranie działań polegających na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie;
- ustawę z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu

alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2002 roku Nr 147, poz.1231 z późniejszymi zmianami), która stanowi, że do zadań własnych gminy należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu; realizacja zadań jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, aktualizowanego i uchwalanego corocznie przez gminę, który jest realizowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ośrodek pomocy społecznej i inne jednostki wskazane w programie;

- ustawę z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity Dz. U. z 2005 roku Nr 179, poz. 1485), która określa: zasady i tryb postępowania w zakresie przeciwdziałania narkomanii, zadania i uprawnienia poszczególnych instytucji w zakresie przeciwdziałania naruszeniom prawa dotyczącego obrotu, przetwarzania i posiadania - które mogą prowadzić do narkomanii, kary za nieprzestrzeganie przepisów ustawy i rozporządzeń i która ma na celu między innymi rozwiązywanie problemów narkomanii;
- ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 roku Nr 123, poz. 776 z późniejszymi zmianami), która ma na celu realizację zasady równości szans osób niepełnosprawnych w społeczeństwie oraz tworzenie polityki zatrudnienia tych osób i za zadanie rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych;
- ustawę z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003 roku Nr 228 poz. 2 z późniejszymi zmianami) regulującą nowy system poza ubezpieczeniowych świadczeń społecznych finansowanych w całości ze środków budżetu państwa, całkowicie odrębny od systemu pomocy społecznej;
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tekst pierwotny, Dz. U. z 2003 roku Nr 96, poz. 873, z późniejszymi zmianami), która wprowadza kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce; ustawa reguluje obszary dotyczące prowadzenia działalności pożytku publicznego, wolontariatu i uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz konsekwencji z tym związanych;
- ustawę z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 roku Nr 256, poz. 2572 tekst jednolity z późniejszymi zmianami), która między innymi zapewnia: realizację prawa każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej do kształcenia się oraz prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki odpowiednio do wieku i rozwoju (w tym osób

niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie), wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny, możliwość korzystania z pomocy psychologiczno – pedagogicznej i specjalistycznych form pracy dydaktycznej, opiekę uczniom pozostającym w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, warunki do rozwoju zainteresowań i uzdolnień oraz kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzania czasu wolnego;

- ustawę z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2001 roku Nr 71 poz. 733 z późniejszymi zmianami), która reguluje zasady i formy ochrony praw lokatorów oraz zasady gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy;
- ustawę z dnia 13 czerwca 2003 o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 roku Nr 122, poz. 1143 z późniejszymi zmianami), która określa zasady zatrudnienia socjalnego: osób bezdomnych, realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności, uzależnionych od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego, uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej, chorych psychicznie, bezrobotnych, którzy pozostają bez pracy przez okres co najmniej 24 miesiące, zwalnianych z zakładów karnych, którzy mają trudności w integracji ze środowiskiem, uchodźcom, którzy realizują indywidualny program integracji, podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym;
- ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia, instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 roku Nr 299, poz. 1001 z późniejszymi zmianami), która określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenie skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej, które są realizowane przez instytucje rynku pracy w celu: pełnego i produktywnego zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich, osiągnięcia wysokiej jakości pracy, wzmocnienia integracji oraz solidarności społecznej;
- ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 roku) o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2004 roku Nr 210, poz. 2135 z późniejszymi zmianami, która ma za zadanie między innymi zapewnić równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej;

- ustawę z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2002 roku Nr 11, poz. 109 z późniejszymi zmianami), która ma na celu przeciwdziałanie demoralizacji i przestępczości nieletnich i stwarzanie warunków powrotu do normalnego życia nieletnim, którzy popadli w konflikt z prawem bądź z zasadami współżycia społecznego oraz w dążeniu do umacniania funkcji opiekuńczo – wychowawczej i poczucia odpowiedzialności rodzin za wychowanie nieletnich na świadomym swych obowiązków członków społeczeństwa;
- ustawę z dnia 12 czerwca 2003 roku - kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z dnia 24 lipca 2003 roku Nr 130, poz. 1188 tekst jednolity z późniejszymi zmianami), który reguluje wszelkie sprawy związane z wypełnianiem funkcji rodziny i sprawowaniem opieki nad małoletnimi dziećmi;
- inne akty prawne obowiązujące w obszarze pomocy społecznej i rozwiązywania problemów społecznych.

Przedstawiona strategia rozwiązywania problemów społecznych obejmuje obszar miasta Łędziny. W realizacji zadań zawartych w strategii uczestniczyć będą mieszkańcy, instytucje i organizacje z terenu miasta Łędziny. Cele i zadania realizowane będą przy współpracy społeczności lokalnej oraz niektórych instytucji i organizacji realizujących zadania z pomocy społecznej.

Partnerami w realizacji zadań strategii będą następujące podmioty:

- lokalne samorządowe i pozarządowe podmioty polityki społecznej, z ich merytorycznym, finansowym oraz techniczno – organizacyjnym udziałem.

Realizacja zadań odbywać się będzie w ciągu najbliższych sześciu lat, a ich powodzenie zależy od ścisłej współpracy instytucji, organizacji, społeczności lokalnej, sytuacji w mieście oraz środków finansowych, które zostaną przeznaczone na ich urzeczywistnienie.

Strategia będzie realizowana zgodnie z przyjętymi, celami zadaniami i kierunkami działań. Realizacji strategii przewodniczyć będzie Urząd Miasta z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej przy współpracy z organizacjami i instytucjami odpowiadającymi za kształt polityki społecznej miasta.

Ciągłe niewystarczające środki przeznaczane na pomoc społeczną zmuszają do poszukiwania jak najefektywniejszych metod działania na rzecz osób i rodzin wymagających wsparcia. Ideą, która przeświecać będzie niniejszej strategii jest stworzenie

rozwiązań umożliwiających działania osłonowe, zapobiegające izolacji, marginalizacji i wykluczeniu społecznemu w obszarach, w których jest to konieczne. Świadomość i rozumienie istniejących w mieście problemów społecznych stanowi podstawę do konstruowania nowatorskich i niekonwencjonalnych rozwiązań dających szanse na podniesienie efektywności oddziaływań.

Strategia to długotrwały plan łagodzenia istniejących problemów społecznych, zapobiegania nowym oraz przeciwdziałania pogłębianiu lub pojawianiu się nowych problemów społecznych, który jest odpowiedzią na deficyty działania instytucji samorządu terytorialnego.

Przedstawione w niniejszej strategii, analiza i rozeznanie problemów społecznych występujących na terenie miasta, ukazuje deficyty niektórych działań w zakresie polityki społecznej.

Wyznaczone w strategii kierunki określające zadania stanowią podstawę do opracowywania i wdrażania w najbliższych latach programów i projektów socjalnych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, zawiązywania koalicji na rzecz ich realizacji oraz zapewniania współuczestnictwa wymagających wsparcia mieszkańców miasta.

Celem generalnym strategii jest realne podejście do zasad planowania strategicznego zmierzającego do zaspokojenia potrzeb społecznych oraz przeciwdziałania zagrożeniom, w stopniu zapewniającym zrównoważony rozwój miasta Łęczyny.

2. ANALIZA SYTUACJI MIASTA ŁĘDZINY

2.1. CHARAKTERYSTYKA MIASTA

Łędziny to jedna z najstarszych osad na Górnym Śląsku. Miejscowość położona jest na obrzeżach Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. Miasto do połowy lat sześćdziesiątych XX wieku miało status wsi. Odkrycie pokładów węgla i budowa Kopalni Węgla Kamiennego „Ziemowit” sprawiły, że miejscowość zaczęła się rozrastać i zaczęła napływać do niej ludność spoza Śląska. W roku 1966 Łędziny otrzymały prawa miejskie, jednak w wyniku reformy administracyjnej kraju w 1975 roku miasto zostało przyłączone do miasta Tychów. Dnia 2 kwietnia 1991 roku Łędziny ponownie uzyskały samodzielność i odzyskały prawa miejskie stając się gminą miejską. W wyniku reformy samorządu terytorialnego, dokonanej w 1999 roku, gmina Łędziny weszła w skład powiatu bieruńsko – lędzińskiego w obszarze województwa śląskiego.

W mieście działają następujące służby publiczne:

- Komisariat Policji;
- Ochotnicza Straż Pożarna;
- Terenowa Służba Ratownicza *Ziemowit*;
- Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji.

Przy Urzędzie Miasta Łędziny działają następujące jednostki organizacyjne:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, a w nim:
 - Mieszkanie Kryzysowe;
 - Dom Dziennego Pobytu Seniora;
 - Świetlica Socjoterapeutyczna;
 - Sekcja Świadczeń Rodzinnych;
- Kuchnia Miejska;
- Miejski Ośrodek Kultury;
- Miejski Zespół Opieki Zdrowotnej, w tym Przychodnia Specjalistyczna, Oddział Szpitalny Rehabilitacji i Narządu Ruchu, Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia;
- Zakład Usług Komunalnych „Partner”;

- Miejska Biblioteka Publiczna z filią w Hołdunowie, z Punktem Informacji Europejskiej oraz dostępem do internetu dla mieszkańców (trzy stanowiska komputerowe).

W gminie funkcjonują 2 przedszkola, 3 szkoły podstawowe, 2 gimnazja, i jedna powiatowa szkoła ponadgimnazjalna. Ponadto w mieście działają trzy oddziały banków: ING Bank Śląski, Bank Spółdzielczy i PKO, trzy stacje benzynowe oraz trzy urzędy pocztowe. Usługi gastronomiczne świadczą restauracje, kawiarnie, bary i puby.

W gminie funkcjonują urzędy reprezentujące struktury powiatowe:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, w ramach struktury, którego działa Ośrodek Interwencji Kryzysowej;
- Powiatowy Urząd Pracy – filia Lędziny;
- Powiatowe Centrum Przedsiębiorczości;
- Warsztaty Terapii Zajęciowej;
- Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczy;
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi (trzy ostatnie prowadzone przez Caritas Archidiecezji Katowickiej).

Ponadto w mieście działają między innymi organizacje pozarządowe, z którymi Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ściśle współpracuje:

- Lędzińskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Ich Rodzin;
- Stowarzyszenie na rzecz Wspierania i Propagowania Działalności Izby Porodowej w Lędzinach *Nowe Życie*;
- Punkt Mediacji w Lędzinach przy Polskim Centrum Mediacji w Warszawie;
- Stowarzyszenie Zastępczego Rodzicielstwa O/Śląski;
- Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Lędzińskiej im. Izydora Borzuckiego;
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych;
- Fundacja Rozwoju Sportu, Kultury Fizycznej i Turystyki w Lędzinach;
- Regionalne Forum Obywatelskie w Lędzinach;
- Towarzystwo Społeczno – Kulturalne Niemców Województwa Śląskiego;
- Polski Związek Katolicko – Społeczny.

Lędziny są dynamicznie rozwijającą się gminą. Spośród istniejących w mieście zakładów przemysłowych, dominującą rolę odgrywa Kopalnia Węgla Kamiennego *Ziemowit*, zatrudniająca największą liczbę mieszkańców gminy. Jednak w miarę upływu czasu ulega zmianie proporcja

osób zatrudnionych w górnictwie na rzecz podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na własny rachunek. Ogółem w Łędzinach działa **826** samodzielnych podmiotów gospodarczych prowadzących działalność produkcyjną, usługową i handlową. Swoje inwestycje ulokowały tutaj także firmy liczące się na rynku krajowym i międzynarodowym jak np.: koncern naftowy *Orlen*, niemiecka firma zajmująca się kruszywami budowlanymi *Dyckerhoff*, koncern handlowy *Ahold*.

Łędziny to jedna z pośród wielu gmin województwa śląskiego (o powierzchni 31,04 km), które tworzą największy w Polsce układ strukturalno – przestrzenny określany mianem konurbacji górnośląskiej. Liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały i czasowy, według danych na koniec grudnia 2005 roku, wynosi **16.481** osób (w tym na pobyt czasowy 471 osób). Na jeden km² powierzchni przypada więc średnio **531** osób, ale w poszczególnych dzielnicach gęstość zaludnienia jest zróżnicowana. Zdecydowanie największa jest w Łędzinach i w dzielnicy Hołdunów, w których znajdują się bloki wielorodzinne. Dużo mniejsza jest w pozostałych dzielnicach, w których przeważa zabudowa jednorodzinna.

Sytuacja gminy na dzień dzisiejszy jest stabilna. Gmina od 2005 roku zaczęła gromadzić środki na realizację szeroko pojętych inwestycji w mieście, które będą realizowane w latach następnych z dochodów własnych, środków krajowych i funduszy europejskich, bez zaciągania kredytów inwestycyjnych. Przyjęta polityka oszczędności wpłynęła bezpośrednio na wydatki bieżące (również na wydatki bieżące pomocy społecznej), które są realizowane w sposób celowy i oszczędny.

Charakterystyka Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej

Wraz z odzyskaniem pełnej samodzielności administracyjnej w 1991 roku miasto Łędziny zaczęło realizować przypisane mu zadania i tworzyć nowe jednostki organizacyjne, w tym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który powołany został uchwałą Rady Miejskiej w roku 1991 (Uchwała nr XL, z dnia 28.11.1991 roku w sprawie utworzenia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łędzinach). Ośrodek swą działalność rozpoczął 2 stycznia 1992 roku. Obecnie od roku 1995 ma siedzibę w budynku przy ulicy Hołdunowskiej 39, który jest zaliczany do obiektów zabytkowych, i którego powstanie sięga II połowy XVIII wieku.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łędzinach to bardzo istotna dla funkcjonowania miasta instytucja społeczna, która jest samodzielną jednostką organizacyjną Miasta Łędziny, funkcjonującą na zasadach jednostki budżetowej w rozumieniu przepisów o finansach publicznych i nie posiada osobowości prawnej. Jest instytucją, która współtworzy politykę społeczną na terenie miasta i ważnym elementem w budowaniu właściwych relacji: **wymagający wsparcia – społeczność lokalna**. Stanowi mocne ogniwo w systemie oparcia słabszych i niedostosowanych społecznie osób, rodzin, grup społecznych. Spełnia rolę animatora społeczności lokalnej. Dostarcza niezbędnej wiedzy i informacji o dostępnych systemach zabezpieczeń socjalnych działających na polskim rynku. Niweluje poziom ubóstwa na terenie miasta. Analizuje i ocenia aktualną sytuację w zakresie potrzeb społecznych na terenie miasta oraz tworzy programy rozwiązywania problemów społecznych.

Pomoc społeczna (art. 2 ustawy o pomocy społecznej) jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Zadania MOPS

Podstawowym zadaniem ośrodka jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym osób i rodzin poprzez podejmowanie działań zmierzających do ich życiowego usamodzielnienia oraz ich integracji ze środowiskiem.

Pomoc społeczna zgodnie z art. 15. ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- pracy socjalnej;
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- realizacji zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych;

- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Pomoc społeczna realizuje następujące zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnych oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o Narodowym Funduszu Zdrowia;
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego;
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie nie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
- dożywanie dzieci;

- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;
- utworzenie i utrzymanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Do zadań własnych gminy należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnianie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej w zakresie ustalonym ustawą. Gmina zobowiązana jest zgodnie z przepisami ustawy do wykonywania zadań pomocy społecznej i nie może odmówić pomocy osobie potrzebującej, mimo istniejącego obowiązku osób fizycznych lub osób prawnych do zaspokojenia jej niezbędnych potrzeb życiowych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania nałożone na gminę:

- zadania własne gminy, w tym: zadania o charakterze obowiązkowym,
- zadania zlecone gminie,
- inne zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb gminy lub odrębnych ustaw i programów rządowych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przechodził liczne zmiany w zakresie organizacji wewnętrznej. Początkowo działalność ośrodka ograniczała się do bezpośredniej realizacji zadań ustawowych związanych z przyznawaniem i wypłacaniem świadczeń. Stopniowo jednak ośrodek poszerzał swoją działalność o zadania wynikające z nowelizowanych wielokrotnie aktów prawnych. Obecnie w skład Ośrodka wchodzi prowadzone i finansowane przez Miasto Łędziny komórki organizacyjne:

➤ **Świetlica Socjoterapeutyczna** - została utworzona w 1998 roku pod nazwą Świetlica Środowiskowa i przeznaczona została dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym (od 7 do 18 lat) na około 20 miejsc; w 2000 roku uległa przekształceniu i zmianie funkcjonowania; nadano jej charakter terapeutyczny jednocześnie zmieniając nazwę na Świetlica Socjoterapeutyczna i zwiększając ilość miejsc do 30; przy Świetlicy powołano Grupę Wsparcia dla Rodziców w celu realizowania pracy socjalnej z rodziną; obecnie Świetlica świadczy pomoc dzieciom i młodzieży ze środowisk szczególnie zagrożonych, a zwłaszcza dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym; jest to placówka wsparcia dziennego i spełnia trzy podstawowe funkcje: wychowawczą, opiekuńczą i społeczną; działa w najbliższym otoczeniu dziecka poprzez wspieranie rodziny w sprawowaniu jej podstawowych funkcji, zapewnieniu pomocy rodzinie i dzieciom sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożonym demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniami, współpracę z instytucjami sprawującymi opiekę nad dzieckiem i rodziną takimi jak: szkoła, Policja, PCPR; podstawą funkcjonowania placówki jest prowadzenie

zajęć socjoterapeutycznych; aktualnie Świetlica Socjoterapeutyczna działa w strukturach Działu Interwencji Socjalnej i Profilaktyki;

- **Mieszkanie Kryzysowe dla ofiar przemocy i dla osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych i poszkodowanych w wyniku zdarzeń losowych - nazywane Mieszkaniem Kryzysowym** – rozpoczęło działalność z początkiem 2001 roku; jego zadaniem jest zapewnienie schronienia dla osób z terenu miasta Łęczyny, które znajdują się w trudnych sytuacjach kryzysowych czasowo uniemożliwiających pobyt w środowisku zamieszkania (środowisku rodzinnym), a w szczególności: kobietom samotnym i matkom z dziećmi po przemocy, kobietom w ciąży do czasu jej rozwiązania i po urodzeniu dziecka oraz osobom i rodzinom dotkniętym zdarzeniami losowymi; prawo pobytu dotyczy okresu 3 miesięcznego, jednak w uzasadnionych przypadkach może być przedłużone do 6 miesięcy i ponownie na okres kolejnych 3 miesięcy, nie dłużej jednak niż do 12 miesięcy;
- **Dom Dziennego Pobytu Seniora** – rozpoczął swoją samodzielną działalność w listopadzie 1997 roku; w 2000 roku został włączony do struktury MOPS; świadczy pomoc osobom starszym, samotnym i niepełnosprawnym; przy DDPS działa od grudnia 2001 roku Klub Seniora, który liczy około 200 członków; seniorzy spotykają się między innymi na: gimnastyce, zabawach, ogniskach, wycieczkach itp.;
- **Sekcja Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych** – wraz z wejściem w dniu 23 listopada 2003 roku ustawy o świadczeniach rodzinnych Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej otrzymał zlecenie realizowania w strukturach ośrodka w/w ustawy, która określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń dla obywateli polskich i cudzoziemców posiadających obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej;
- **Dział Świadczeń Społecznych** – zajmuje się rozpoznawaniem potrzeb w zakresie pomocy społecznej, prowadzeniem postępowania w sprawach przyznania świadczeń z pomocy społecznej, wnioskowaniem w sprawach o przyznanie świadczeń, świadczeniem pomocy, podejmowaniem interwencji w sytuacjach kryzysowych oraz udzielaniem wsparcia klientom i świadczeniem pracy socjalnej;
- **Dział Interwencji Socjalnej i Profilaktyki** – w skład którego wchodzi Świetlica Socjoterapeutyczna i Mieszkanie Kryzysowe; zajmuje się szeroko rozumianą pracą socjalną i udzielaniem pomocy, w tym pomocy specjalistycznej osobom, rodzinom i grupom społecznym

mającym trudności w wypełnianiu swoich zadań i ról społecznych, znajdujących się w sytuacjach kryzysowych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W ramach swojej działalności Ośrodek między innymi:

- tworzy programy dotyczące rozwiązywania różnych problemów społecznych,
- prowadzi obsługę telefonu zaufania (Niebieskiej i Pomarańczowej Linii),
- pozyskuje wolontariuszy do pracy z dziećmi, osobami starszymi i niepełnosprawnymi,
- wspiera działalność organizacji pozarządowych,
- wspólnie ze szkołami i Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzi działalność nakierowaną na rozwiązywanie problemów uzależnień,
- animuje wszelkie działania zmierzające do budowania zintegrowanego systemu pomocy społecznej,
- organizuje systematyczne zbiórki:
 - odzieży,
 - podręczników i przyborów szkolnych,
 - wieczory wigilijne dla osób samotnych i bezdomnych,
 - zabawy i imprezy mikołajkowe dla dzieci,
 - kolonie dla dzieci ze środowisk szczególnie zagrożonych ze specjalnym programem socjoterapeutycznym.

W ramach dodatkowej działalności MOPS prowadzi również:

- obsługę **Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, która w szczególności inicjuje działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, przeciwdziałaniem narkomanii, ochroną przed przemocą w rodzinie, integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu oraz podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, a także prowadzi kontrolę punktów sprzedaży napojów alkoholowych w zakresie przewidzianym przepisami;
- prowadzi obsługę finansową i administracyjno - kadrową **Kuchni Miejskiej**, powołanej w 1997 roku jako gospodarstwo pomocnicze Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i przekształconej na przełomie września i października 2000 roku w samodzielną jednostką

budżetową; przedmiotem działania Kuchni Miejskiej jest wykonywanie zadań z zakresu zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lokalnej nałożonej ustawami (w szczególności zapewnienia gorącego posiłku) lub na podstawie porozumień z organami administracji samorządowej.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej jest publiczną placówką udzielającą szeroko rozumianej pomocy społecznej w mieście. Podobnie jak w wielu innych miastach tej wielkości, obecność innych podmiotów, w tym organizacji pozarządowych realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej, jest niewielka.

Zaliczyć do nich między innymi można:

- Stowarzyszenie Zastępczego Rodzicielstwa Oddział Śląski;
- Lędzińskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i ich Rodzin;
- Polskie Centrum Mediacji Punkt Mediacji w Lędzinach,
- Klub Seniora przy Domu Dziennego Pobytu Seniora;
- Aktywny Senior;

Współpraca z wyżej wymienionymi organizacjami jest wyrazem tworzenia się podstaw integracji społeczności lokalnej.

Ośrodek podejmuje kroki zmierzające do pobudzania aktywności grup społecznych do działalności nakierowanej na rozwiązywanie różnorodnych problemów. W tym zakresie współpracuje z powyższymi organizacjami lokalnymi, ale także z organizacjami o szerszym zasięgu, a tym samym tworzy podstawy integracji społeczności lokalnej.

Efektom tej współpracy w latach 2000 – 2005 jest między innymi:

- Samorządowy Program na Rzecz Osób Niepełnosprawnych zamieszkałych w Lędzinach na lata 2001 – 2005;
- współorganizowanie corocznych Obchodów Światowego Dnia FAS;
- współorganizowanie cyklicznych konferencji: „Przeciw porzuceniu – rodzice zastępczy nadzieją”;
- uczestniczenie w akcji: „Szukam Domu” i „Dzieciństwo bez przemocy”;
- pośredniczenie w powołaniu Centrum Opieki Zastępczej i Rodzinnego Domu Zastępczego;
- opracowanie i wydanie Informatora Pomocy Społecznej;

- opracowanie Informatora dla Osób Sprawnych Inaczej.

Na przestrzeni całego okresu funkcjonowania Ośrodek wzbogacał swoją działalność o nowe metody i techniki pracy z klientami nakierowane na działalność pomocową i wspierającą.

2.2. IDENTYFIKACJA OBSZARÓW RYZYKA WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO W MIEŚCIE

Dokonując analizy sytuacji miasta na użytek niniejszej strategii autorzy podjęli próbę porównania tendencji występujących w obszarze miasta z trendami obowiązującymi w kraju w zakresie problemów społecznych.

Publikowane badania prowadzone były jednak przez różne podmioty i jednostki badawcze przy zastosowaniu różnych metod, technik i narzędzi, co rodzi problemy dla użytkowników tych badań.

Niespójność metodologiczna sprawia, że często wyniki badań nie wykazują jednakowych tendencji, bądź nie posiadają wspólnej płaszczyzny porównawczej.

Niniejsza strategia odwołuje się więc do badań przeprowadzonych wyłącznie na użytek tworzenia polityki społecznej oraz badań prowadzonych w obszarze miasta.

Narodowy Spis Powszechny z 2002 roku wskazuje na pewne tendencje demograficzne zachodzące w kraju. Do najważniejszych należy spadek dzietności rodzin, przy jednoczesnej wydłużającej się długości życia, oraz proces starzenia się ludności. Obserwuje się na przestrzeni kilku lat występujące naprzemiennie wyże i niże demograficzne.

Tendencje te powodują niekorzystne proporcje ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do ludności w wieku nieprodukcyjnym, a także dezaktywizację obecnej populacji w wieku niemobilnym (osoby w wieku 45-65 lat), które osiągną niedługo wiek emerytalny.

Sytuacja w mieście Łędziny przedstawia się następująco.

W latach 2000-2005 liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały i czasowy ulega niewielkim wahaniom i wykazuje tendencję wzrostową, przy nieznacznych wahaniami salda migracji.

Tabela nr 1

Ilość mieszkańców zameldowanych na pobyt stały i czasowy	
Rok	Ilość
2000	15 979
2001	15 913
2002	15 960
2003	15 946
2004	15 989
2005	16 018

Źródło: dane statystyczne Urzędu Miasta w Łędzinach

Na przestrzeni 5 ostatnich lat notuje się niewielki, ale jednak dodatni przyrost naturalny, przy niewielkiej tendencji wzrostowej ilości zawieranych małżeństw i rozwodów.

Tabela nr 2

Sytuacja demograficzna miasta Łędziny						
Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Ilość zawartych małżeństw	Ilość rozwodów	Saldo migracji
2000	181	122	59	155	21	178
2001	172	140	39	123	10	128
2002	203	120	83	118	8	210
2003	154	145	9	128	10	208
2004	153	108	45	142	24	192
2005	175	131	44	168	35	191

Źródło: dane statystyczne Urzędu Miasta w Łędzinach

Porównując dane statystyczne z różnych źródeł stwierdzić można, iż struktura ludności na przestrzeni ostatnich lat ulega zmianom.

Największy udział procentowy ludności stanowią osoby w wieku produkcyjnym (mobilnym i niemobilnym) - 64,3% ludności miasta. Udział tej części ludności wykazuje tendencję

wzrostową. Drugą co do wielkości kategorię ludności stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-18 lat) 24,8% ogółu ludności, z czego dzieci w wieku przedszkolnym 6,7%.

Udział osób starszych tj osób powyżej 65 roku życia w społeczności lokalnej kształtuje się na poziomie 10,9% ogólnej liczby mieszkańców i systematycznie spada, co może świadczyć o procesie odmładzania się społeczności Łędzin.

Spada również wyraźnie w stosunku do lat wcześniejszych przewaga mężczyzn nad kobietami. W roku 2005 struktura mieszkańców według płci wskazuje na względną równowagę. Jedynie wśród osób powyżej 65 roku życia kobiety stanowią większość – 59,61%.

Tabela nr 3

Przedziały wiekowe za rok 2005 - w tym kobiety i mężczyźni			
Wiek	Kobiety	Mężczyźni	Ogółem
0-6	537	543	1 080
7-18	1 424	1 468	2 892
19-64	5 130	5 163	10 293
65	1 045	708	1 753

Źródło: dane statystyczne Urzędu Miasta w Łędzinach

Gros mieszkańców (60,4%) stanowi ludność zamieszkała na terenie Łędzin od urodzenia, 38,9% natomiast ludność przybyła do miejscowości aktualnego zamieszkania, z czego aż 65,5% przed rokiem 1988, a więc w sytuacji powstawania i rozruchu, strategicznego do chwili obecnej zakładu pracy, KWK „Ziemowit”.

Większość mieszkańców miasta (54,1%) posiada własne źródło utrzymania, przy czym w przewadze pozostają mężczyźni (co może świadczyć o kultywowaniu tradycyjnego dla tego regionu modelu rodziny).

Dla 49,2% główne źródło utrzymania stanowi praca najemna. Z pracy na własny rachunek utrzymuje się 3,6% gospodarstw domowych w mieście, z pracy wyłącznie w rolnictwie natomiast 0,5%. Z systemu zabezpieczenia społecznego (emerytury i renty) utrzymuje się 42,5% gospodarstw.

Wśród mieszkańców Łędzin narodowość polską deklaruje około 85%.

77,1% ogółu mieszkańców żyje w rodzinnych gospodarstwach domowych, z czego 21% w dwuosobowych, 19,5% w 3 osobowych, 22,9% w czterosobowych a 14,6% w pięciosobowych i liczniejszych. 22% mieszkańców prowadzi jednoosobowe gospodarstwa domowe.

Dobrobyt mieszkańców i sytuacja finansowa gospodarstw domowych zależy od pozycji członków tych gospodarstw na rynku pracy. W bardzo wielu gospodarstwach domowych przynajmniej jedna osoba pozostaje bez pracy.

W grupie osób bezrobotnych możemy zidentyfikować największy odsetek osób doświadczających biedy. Bieda (ubóstwo) jest pojęciem wieloznacznym. Aby wykazać kondycję rodzin lędzińskich należałoby przedstawić, w jakim przedziale dochodowym plasuje się ta część ludności miasta, która jest objęta systemem wsparcia społecznego. Wsparcie kierowane jest głównie do osób i rodzin, których kondycja ekonomiczna kształtuje się na linii: minimum egzystencji - minimum socjalne.

Minimum egzystencji zwane również minimum biologicznym stanowi miarę ubóstwa absolutnego w Polsce. Określa ono dolną granicę ubóstwa i tak zwaną granicę dolnej biedy, poniżej której występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychicznego człowieka. W koszyku minimum egzystencji znajdują się jedynie wydatki pozwalające na „przeżycie”. Dla ludzi, których dochody pozwalają na utrzymanie jedynie na tym poziomie, istnieje poważne ryzyko degradacji biologicznej, marginalizacji społecznej i wykluczenia społecznego.

Minimum socjalne natomiast pozwala na zaspokojenie potrzeb na generalnie niskim poziomie, ale wystarczającym na zaspokojenie podstawowych, biologicznych potrzeb człowieka, na każdym etapie jego rozwoju. Pozwala również na posiadanie i utrzymanie potomstwa. W koszyku minimum socjalnego znajdują się nie tylko dobra służące zaspokajaniu potrzeb egzystencjalnych, ale również skromne uczestnictwo w innych obszarach życia (kulturze, łączności, wypoczynku itp.). Minimum socjalne jest kategorią, która służy mierzeniu kosztów utrzymania gospodarstw domowych, obrazuje poziom kosztów utrzymania, który wyznacza standardy minimalnie godziwego życia.

Trzecią kategorią pojęciową obrazującą poziom życia ludności jest kryterium dochodowe służące celom pomocy społecznej. To kryterium mieści się pomiędzy minimum egzystencji a minimum socjalnym. W pozostałych systemach zabezpieczenia społecznego występują jeszcze

inne kategorie pojęciowe, wyznaczające możliwość korzystania ze świadczeń oferowanych przez te systemy. Wysokości tych pojęć obowiązujące w roku 2004 obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 4

	Minimum egzystencji	Kryterium dochodowe w pomocy społecznej	Minimalna wysokość dochodu uprawniająca do świadczeń rodzinnych	Minimum socjalne
Gospodarstwo jednoosobowe	371zł	461zł	504zł	846zł
Gospodarstwo czteroosobowe	1210zł	1264zł* (316zł na osobę w rodzinie)	2016zł** (504zł na osobę w rodzinie)	2517zł

* Za dochód uważa się sumę miesięcznych przychodów z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku lub w przypadku utraty dochodu z miesiąca, w którym została złożony, bez względu na tytuł i źródło ich uzyskania i pomniejszona o składki na ubezpieczenie zdrowotne, społeczne i kwotę alimentów świadczonych na rzecz innych osób.

** Roczny dochód pomniejszony: o podatek należny, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne.

Na podstawie danych z Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych w roku 2004 poniżej minimum egzystencji i relatywnej granicy ubóstwa żyło 30,6% i 43% Polaków utrzymujących się z niezarobkowych źródeł innych niż renta i emerytura oraz odpowiednio 16,8% i 28,5% rencistów. W Łędzinach poniżej minimum socjalnego żyje i funkcjonuje około 14% mieszkańców miasta. Oznacza to, iż jest to ważny wskaźnik przy wyznaczaniu kierunków polityki społecznej miasta.

Z różnych opracowań ogólnopolskich wynika, iż trudności na rynku pracy i problemy finansowe znacznie utrudniają funkcjonowanie wielu polskich rodzin.

Nakłada się na to zjawisko polaryzacji społeczeństwa polskiego w tym, polaryzacji spowodowanej kondycją ekonomiczną rodzin.

Dywersyfikacja społeczeństwa powoduje wzrost poziomu ubóstwa nie tylko rzeczywistego, czyli funkcjonowania poniżej określonego minimum (egzystencji czy socjalnego), ale także, a może przede wszystkim, ubóstwa relatywnego.

Powyższe zjawisko obserwujemy także w Łędzinach, choć może rysuje się ono mniej ostro. Niedostateczna dostępność informacji o warunkach życia rodzin łędzińskich powoduje niemożność dokonania dogłębnej analizy sytuacji rodzin w mieście. Bazując na danych

z narodowego spisu powszechnego w 2002 roku i danych z pomocy społecznej stwierdzić należy, iż osoby ubogie i żyjące poniżej granicy minimum socjalnego (kryterium dochodowe obowiązujące w pomocy społecznej) stanowią około 14 % ogółu ludności miasta.

Ta wielkość oznacza, że należy w polityce społecznej miasta zwrócić szczególną uwagę na rozwiązanie szeregu problemów społecznych bowiem kondycja ekonomiczna osób i rodzin współwystępuje zazwyczaj z innymi problemami, dysfunkcjami i patologiami.

Te ostatnie zaś, wskazują na konieczność objęcia systemem wsparcia wszystkich członków wchodzących w skład tej części społeczności, która nie radzi sobie z problemami życia codziennego, niezależnie od wieku, poziomu aktywności społecznej i zawodowej, stanu zdrowia, poziomu wykształcenia etc.

W obraz tendencji krajowych wpisuje się w Łędzinach niska świadomość dotycząca planowania rodziny, podejmowania decyzji o małżeństwie i rodzicielstwie. Niekoniecznie chodzi tu o dzietność rodzin. Większe znaczenie ma zbieżność realizacji planów życiowych z odpowiednim etapem życia.

Widocznym staje się, iż obniża się wiek inicjacji seksualnej, co skutkuje wzrostem ilości nieletnich matek. Występuje też stosunkowo wysoki procent związków nieformalnych (tworzonych po raz pierwszy i kolejny), co w ostatnim czasie oznacza przeniesienie ciężaru wsparcia socjalnego z innych systemów zabezpieczeń na gminę. Rzutuje także na wzmocnienie działań nakierowanych na profilaktykę i edukację adresowaną do dzieci i młodzieży.

Tendencje krajowe wskazują na zmianę modelu funkcjonowania rodziny w kontekście rozluźniania się więzi rodzinnych powodowanych niskim poziomem dochodów, niemożnością nabycia i utrzymania mieszkania, występowaniem zjawiska przemocy w rodzinie, nadużywaniem alkoholu czy wzrostem problemów opiekuńczo-wychowawczych.

Tendencje powyższe znajdują odzwierciedlenie także w społeczności miasta Łędziny, choć ciągle dominujący model stanowią tu rodziny wielopokoleniowe, z niepracującymi matkami, utrzymujące dość silne związki, nawiązujące do tradycyjnego modelu rodziny śląskiej.

Poziom ubóstwa wyznaczany jest również sytuacją na rynku pracy.

Wysoki poziom bezrobocia w Polsce uwarunkowany jest przez procesy restrukturyzacji przedsiębiorstw. Główną przyczyną pozostawania bez pracy dla prawie połowy bezrobotnych Polaków w ostatnich latach była likwidacja stanowisk lub zakładów pracy. Jednocześnie

likwidacji nieefektywnych miejsc pracy nie towarzyszyło tworzenie nowych. Strukturalny charakter bezrobocia w Polsce powodowany jest przez stosunkowo silną korelację pomiędzy stopą bezrobocia a poziomem kwalifikacji w różnych rejonach kraju. W rejonach gdzie ludność posiada niższe kwalifikacje można zaobserwować wyższą stopę bezrobocia.

Dla porównania w roku 2003 stopa bezrobocia dla kraju wynosiła 20%, w 2004 - 19,3% natomiast w 2005 - 17,3% a analogicznie w powiecie bieruńsko – lędzińskim 11,3%, 11,2% i 10,2%. **Widać więc, że miasto Lędziny nie należy do rejonów objętych wysokim bezrobociem.**

Wśród osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy daje się zauważyć tendencja spadkowa, przy czym dalej obserwuje się wysoki udział kobiet wśród osób bezrobotnych. Wśród zarejestrowanych notuje się znaczny spadek udziału osób młodych w wieku do lat 24. W roku ubiegłym stanowiły one 17,9% wszystkich zarejestrowanych. Największy odsetek osób bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (41,2% zarejestrowanych). Na drugim miejscu znajdują się osoby z wykształceniem podstawowym i niepełnym podstawowym (27,6%). Na trzecim natomiast absolwenci szkół policealnych i średnich zawodowych (22,1%).

Tabela nr 5

Zarejestrowani		
Rok	Ogółem	W tym kobiety
2000	694	441
2001	945	580
2002	939	525
2003	887	534
2004	868	525
2005	764	463

Źródło: dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Tychach

Tabela nr 6

Wykształcenie						
Rok	Wyższe	W tym kobiety	Policealne i średnie zawodowe	W tym kobiety	Średnie ogólnokształcące	W tym kobiety
2000	10	8	144	115	24	20
2001	18	12	223	182	29	24
2002	21	14	227	160	35	28
2003	32	26	197	133	51	39
2004	35	29	206	142	59	48
2005	24	21	169	124	45	34

Źródło: dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Tychach

Tabela nr 7

Wykształcenie				
Rok	Zasadnicze zawodowe	W tym kobiety	Podstawowe i niepełne podstawowe	W tym kobiety
2000	329	184	187	114
2001	452	229	223	133
2002	415	197	241	126
2003	376	206	232	130
2004	354	179	214	127
2005	315	167	211*	117*

* Gimnazjalne i poniżej

Źródło: dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Tychach

Wśród osób zarejestrowanych największy procent stanowią osoby zarejestrowane bez prawa do zasiłku, choć ich ilość w stosunku do lat poprzednich maleje. Zdecydowanie rośnie ilość osób korzystających z zasiłków i świadczeń przedemerytalnych. Tutaj również przewagę stanowią kobiety.

Znamiennym jest, iż coraz więcej osób bezrobotnych podejmuje pracę. Odsetek tych osób wzrasta z roku na rok. W porównaniu z rokiem 2001, kiedy to wynosił 24%, w roku 2005 osiągnął poziom 73,8%.

Bardzo niewielka ilość osób bezrobotnych kierowana jest na subsydiowane miejsca pracy, prace interwencyjne, roboty publiczne. Stosunkowo niewielki procent osób bezrobotnych kierowanych jest na szkolenia. W tej liczbie największy udział stanowią osoby młode do 25 roku życia. Systematycznie natomiast rośnie ilość absolwentów kierowanych w celu odbycia stażu. Nie przekłada to się jednak na podjęcie przez te osoby zatrudnienia. Wyrażna tendencja wzrostowa pojawia się wśród osób wyrejestrowanych z ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy.

Największą pozycję wśród wyrejestrowanych stanowią osoby, które podjęły pracę (51% wszystkich wyrejestrowanych). Niepokojącym jest fakt, iż powodem wyrejestrowania 30,2% bezrobotnych jest brak wyrażenia przez nich gotowości do podjęcia pracy.

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią osoby długotrwale bezrobotne (powyżej 24 miesięcy), choć w ostatnim roku znacznie wzrosła ilość osób pozostających bez pracy do 3 miesięcy.

Należy zauważyć, że wiele osób pozostających bez pracy podatnych jest na działanie różnych negatywnych czynników. Jednym z nich jest problem nadużywania alkoholu.

Ilość osób nadużywających alkoholu w mieście wyraźnie wzrasta. Świadczy o tym chociażby ilość osób umieszczonych w izbie wytrzeźwień, ilość wniosków składanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o wydanie opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wniosków do sądu o zobowiązanie poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego oraz wniosków wpływających do GKRPA z prokuratury i policji, a także ilość interwencji domowych przeprowadzonych przez policję w związku z nadużywaniem alkoholu i stosowaniem przemocy pod jego wpływem.

Znamienny jest również fakt wzrostu ilości kierowców zatrzymanych za jazdę w stanie nietrzeźwym.

Ilość osób zatrzymywanych w izbie wytrzeźwień w porównaniu z rokiem 2000 wzrosła o około 57%. Rośnie też co roku ilość zatrzymanych kobiet. Wiele z zatrzymywanych osób trafia do izby wytrzeźwień częściej niż dwukrotnie, co może świadczyć o uzależnieniu tych osób od alkoholu. Wzrasta również ilość wniosków o zastosowanie leczenia, kierowanych do GKRPA. W porównaniu z rokiem 2000 ilość złożonych wniosków wzrosła trzykrotnie.

Powoduje to automatycznie wzrost ilości wniosków kierowanych do sądu.

Trudno ustalić rozmiar zjawiska, jakim jest nadużywanie spożywania alkoholu przez mieszkańców miasta (dane instytucji dotyczą bowiem głównie osób, u których stwierdzono już uzależnienie od alkoholu). Na podstawie danych Poradni Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i Komisariatu Policji można jedynie domniemywać, iż zjawisko to również ulega znacznej eskalacji.

Zupełnie nierozeznane pozostaje zjawisko narkomanii na terenie miasta. Ilość przypadków posiadania, używania i udzielania oraz dystrybucji narkotyków podawana w liczbach bezwzględnych stanowi tak znikomy odsetek liczby mieszkańców, że nie można ich w chwili obecnej definiować jako zjawiska. Problem narkomanii jest ciągle traktowany jako temat tabu. Z opinii środowiska wynika, iż poruszany jest niechętnie z uwagi na konsekwencje prawne mu towarzyszące, obawy przed ujawnieniem problemu i strachem przed reakcją środowisk dealerskich.

Sytuacja taka nie oznacza jednak, iż problem w ogóle nie istnieje. Powszechna dostępność narkotyków może w każdym czasie spowodować eksplozję i negatywne następstwa rozprzestrzeniania się narkomanii.

Problem uzależnień wiąże się bezpośrednio z problemem bezpieczeństwa mieszkańców. Osoby będące pod wpływem działania środków psychoaktywnych stają się często sprawcami wielu przestępstw i wykroczeń.

Za bezpieczeństwo mieszkańców miasta Łędziny odpowiada Komisariat Policji oraz Straż Miejska.

W porównaniu do roku 2005 generalnie zaobserwowano spadek przestępczości w mieście. Porównując jednak poszczególne kategorie przestępstw na terenie miasta w podanych latach, w kategorii rozboje i inne (uszkodzenia ciała, znęcanie, oszustwa, groźby karalne, nietrzeźwi kierujący, niealimentacje przywłaszczenia) zanotowano niewielki wzrost, co nie wpłynęło na ogólną tendencję spadku przestępczości w mieście.

Przyjmując podział miasta na dwa obszary Hołdunów i Łędziny, od roku 2003 obserwuje się większy udział ilości dokonywanych przestępstw w obszarze Łędzin.

Tabela nr 8

Przestępczość w % w poszczególnych dzielnicach w stosunku do ogółu przestępstw w mieście.			
DZIELNICA	2003	2004	2005
HOŁDUNÓW	43,9	46,8	45,1
LĘDZINY	56,1	53,3	54,9

Na przełomie lat 2003-2005 zanotowano znaczny wzrost przeprowadzonych interwencji. W 2005 roku 82,5% interwencji podjęto w miejscu publicznym, a tylko 17,5% stanowiły interwencje domowe i pozostałe.

W tych samych latach zauważalny jest spadek ogółu wykroczeń w mieście (z 745 wykroczeń w 2003 roku do 674 w 2005r). Notuje się systematyczny, niewielki wzrost wniosków kierowanych do sądu grodzkiego oraz wystawianych mandatów, przy jednoczesnym znacznym spadku pouczeń.

Po przeprowadzonej przez Straż Miejską analizie stanu porządku i bezpieczeństwa w mieście, do miejsc szczególnie niebezpiecznych zaliczyć należy następujące tereny: osiedle Gwarków, rejon Gimnazjum nr 2, rejon SP nr 1, rejony za: pawilonami handlowymi przy ul. Hołdunowskiej, przy parkingu kościoła p.w. Chrystusa Króla w Hołdunowie, rejon ogródków działkowych przy ul. Gajowej, rejon ronda, cmentarza, biblioteki oraz Centrum Sportowego przy ul. Lędzińskiej, wzgórze Klimont, osiedle ZUH „Honoraty” przy ul. Pokoju, targowisko miejskie przy ul. Fredry, rejon budynku dawnego DG-2 przy ul. Lędzińskiej oraz rejon sklepu Kala przy ul. Grunwaldzkiej i zadrzewienia przy ul. Hołdunowskiej i Fredry, Mickiewicza, Grunwaldzkiej, Szewczyka.

Niezwykle ważną kwestię przy konstruowaniu strategii rozwiązywania problemów społecznych jest integracja środowiska lokalnego na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Tylko pełna integracja i partnerstwo publiczno - społeczne wszystkich instytucji i organizacji społecznych może być odpowiedzią na potrzeby artykułowane przez mieszkańców miasta.

Analiza zasobów miasta wskazuje na dostateczną ilość instytucji miejskich mogących zaspokajać wspomniane potrzeby przy jednoczesnym braku wyspecjalizowanej kadry w tych

jednostkach, mało przejrzystych procedurach obsługi mieszkańców i braku koordynacji działań tych instytucji.

W mieście funkcjonuje też dość duża ilość organizacji pozarządowych (24), przy czym bardzo niewielka, działających w obszarze pomocy społecznej. Sytuacja powyższa generuje konieczność wzmocnienia partnerstwa lokalnego.

Podwyższenie standardu usług świadczonych ludności i wspieranie dostępu mieszkańców do praw i usług stanowi kolejny motyw działań wpisujących się w zapisy zawarte w aktach wyznaczających kierunki polityki społecznej państwa.

Zgodnie z Narodową Strategią Integracji Społecznej przewiduje się objęcie w roku 2010 wszystkich gmin siecią punktów informacji obywatelskiej.

Ze względu na wysokie ceny usług prawnych i niemożność korzystania z tych usług ubogiej części społeczeństwa planuje się również uruchomienie sieci poradnictwa prawnego dla obywateli i stworzenie systemu zabezpieczeń ustawowych.

W Lędzinach pojawiły się w roku 2005 pierwsze „jaskółki” będące zapowiedzią świadczenia powyższych usług (porady prawne dostępne w Urzędzie Miasta). Poradnictwem, również prawnym, zajmuje się także Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Poziom świadczonych usług jest jednak niewystarczający.

Braki występują także w zakresie powszechnego dostępu do informacji, w tym dostęp do internetu. Na terenie miasta brak jest ogólnodostępnych punktów wyposażonych w stanowiska komputerowe. Jedyne dostępne publiczne, nie licząc szkolnych pracowni komputerowych, zlokalizowane są na terenie Miejskiej Biblioteki Publicznej.

Sporo do życzenia pozostawia także poziom umiejętności technicznych w zakresie obsługi komputera osób z tzw. „średniego pokolenia”, podczas gdy umiejętności te mogą okazać się niezbędne przy poszukiwaniu zatrudnienia i korzystaniu z dóbr cywilizacyjnych.

Ważnym zagadnieniem jest także wzajemna pomoc obywatelska (pomoc rodzinna, sąsiedzka, wolontariat itp.). Na terenie miasta jest to problem niezidentyfikowany. Wyjątek stanowi działalność zespołów charytatywnych przy parafiach oraz pomoc w ramach działalności organizacji pozarządowych.

Sytuację najuboższej części społeczności lokalnej obrazują najlepiej dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Trudno dokonać analizy świadczeń udzielanych w latach 2000-2005 przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach ustawy o pomocy społecznej. Owa trudność wynika bowiem z reformy, jaka dokonała się w systemie pomocy społecznej. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku zastąpiła ustawę z dnia 29 listopada 1990 roku o pomocy społecznej. Równocześnie weszła w życie ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych. W efekcie pewien katalog świadczeń został przeniesiony z ustawy o pomocy społecznej do świadczeń rodzinnych. Dotyczy to pomocy nakierowanej głównie na pomoc rodzinie – zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia pielęgnacyjne (dawne zasiłki stałe), dodatki z tytułu urodzenia dziecka (dawne macierzyńskie zasiłki okresowe). Z tych też powodów ilość rodzin korzystających z pomocy społecznej kształtuje się na podobnym poziomie od kilku lat.

Dlatego na użytek niniejszej strategii dokonano analizy tylko na rok 2005.

W 2005 roku pomocą społeczną Ośrodka objętych było 593 rodzin, w których było 1619 osób. Rzeczywista liczba rodzin objętych pomocą społeczną w postaci świadczeń w ramach zadań własnych i zleconych wynosiła w ubiegłym roku 439. Liczba osób w tych rodzinach wynosiła 1221. Pozostała ilość rodzin objęta została wyłącznie pomocą w postaci pracy socjalnej.

Z obserwacji wynika, iż wzrasta ilość rodzin objętych wyłącznie pracą socjalną. W 2005 roku było ich 154. W związku z powyższym nasuwa się wniosek, iż wobec osób i rodzin należy podejmować różnego rodzaju działania (zarówno sprawdzone jak i nowatorskie) oraz na bieżąco modyfikować świadczoną pracę socjalną. Świadczy to również o tym, iż coraz więcej osób i rodzin wymaga wsparcia nie tylko finansowego, ale specjalistycznej i interdyscyplinarnej pomocy.

W wyniku analizy dokumentów Ośrodka ustalono, że w 2005 roku, tak jak i poprzednio, najczęściej pojawiającym się powodem ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej jest bezradność, zarówno w prowadzeniu gospodarstwa domowego, jak i w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Pojawia się ona 257 razy, a więc dotyka 58,5% wszystkich rodzin korzystających ze świadczeń.

Drugim powodem przyznawania pomocy pod względem ilościowym okazuje się być bezrobocie, z którym boryka się 237 rodzin, a więc około 54% rodzin. Trzecia, najczęściej występująca przyczyna to długotrwała lub ciężka choroba – dotyka 135 rodzin, czyli 30,8% ogółu wszystkich rodzin objętych wsparciem Ośrodka. Od kilku lat notuje się niewielki wprawdzie, ale jednak wzrost ilości nowych zachorowań na gruźlicę wśród klientów Ośrodka

(w 2005 roku odnotowano w wywiadach środowiskowych 13 przypadków osób z tym schorzeniem).

Z dokonanej analizy dysfunkcji dotyczących wnioskodawców pomocy społecznej wynika, iż głównym powodem skłaniającym wnioskodawców do zgłaszania się o pomoc jest bezrobocie. Dotyka ono 38,7% wszystkich wnioskodawców Ośrodka. Na podobnym poziomie kształtują się dysfunkcje dotyczące niepełnosprawności i bezradności – odpowiednio 14% i 13,7% ogółu beneficjentów pomocy społecznej.

Porównując wyniki analizy dotyczącej poziomu wykształcenia klientów pomocy społecznej za 2001 rok i 2005 rok nasuwa się niepokojący wniosek. Wzrasta ilość klientów z wykształceniem podstawowym (z 38,1% w 2001 roku do 44,9% w roku 2005) oraz niepełnym podstawowym (analogicznie 10,6%, 15,3%). Maleje znacząco ilość osób z wykształceniem zawodowym (40% w 2001 roku, w ubiegłym roku 28%). Ilość klientów z wykształceniem średnim i wyższym w przytoczonym okresie nie ulega zmianie. W każdym przedziale kobiety stanowią znaczną przewagę.

Podobnie przedstawia się struktura wykształcenia członków rodzin za 2005 rok. Zdecydowaną większość stanowią osoby z wykształceniem niepełnym podstawowym (44,9%), podstawowym (19,4%) oraz zawodowym (28,6%).

Badając aktywność zawodową i życiową klientów zauważa się, iż zdecydowaną większość stanowią osoby niepracujące (47,8%), a więc zarejestrowane w urzędzie pracy i posiadające status osoby bezrobotnej. 8,6% z nich pobiera zasiłek dla bezrobotnych. 22,6% klientów wykazuje własną aktywność pracując dorywczo. Tylko 13,9% klientów pracuje w rozumieniu przepisów wynikających z kodeksu pracy. 64 osoby, czyli 14,6% ogółu klientów posiada stałe źródło dochodu w postaci emerytury lub renty.

Aktywność zawodowa i życiowa członków rodzin wnioskodawców wygląda następująco. Około 16% wszystkich członków rodzin pracuje, z czego 62,4% osób pracuje dorywczo, a tylko 37,6% jest zatrudniona legalnie. Znaczny procent stanowią osoby uczące się – 36,6%. 311 osób posiada status osoby bezrobotnej, co stanowi 39,8% wszystkich członków, ale tylko niespełna 4% z nich posiada prawo do zasiłku dla bezrobotnych.

Pod względem liczby osób żyjących w gospodarstwie domowym wśród klientów Ośrodka przeważają gospodarstwa domowe jednoosobowe, które stanowią 35,8% ogółu rodzin. Wśród tego typu gospodarstw dominują mężczyźni. Około 21% to rodziny dwuosobowe, głównie matki

samotnie wychowujące dziecko. Na podobnym poziomie kształtuje się odsetek gospodarstw domowych 3, 4 i 5 osobowych, odpowiednio 11,6; 11; 10,2 %.

Przeprowadzona analiza wskazuje na trudniejszą sytuację kobiet – klientek systemu pomocy społecznej w Lędzinach w 2005 roku. Częściej mieszkają one w liczniejszych niż mężczyźni gospodarstwach domowych, co bez wątpienia nie ułatwia im wypełniania społecznych ról i co mogło między innymi doprowadzić je do podjęcia decyzji o skorzystaniu z pomocy Ośrodka. Są też grupą liczniejszą, bowiem stanowią 55,6% ogółu osób dorosłych objętych wsparciem Ośrodka. Samotni mężczyźni z kolei nie mogą podołać w życiu osamotnieniu i też w efekcie wcześniej czy później stają się klientami Ośrodka.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zbadał także średnią wysokość dochodów przypadającą na 1 osobę objętą systemem pomocy społecznej. W grudniu 2005 roku średnia ta wyniosła 178zł, a zatem dużo mniej niż przewiduje kryterium dochodowe w pomocy społecznej na osobę w rodzinie (316zł). Może to obrazować poziom zaspokojenia przez poszczególne osoby, rodziny podstawowych potrzeb bytowych, o potrzebach wyższego rzędu nie wspominając, gdyż na ich zaspokojenie beneficjentom nie starcza środków finansowych.

Jedną z cennych inicjatyw społecznych jest dożywianie dzieci w placówkach edukacyjno-wychowawczych oraz osób o najniższych dochodach. Ustawa z dnia 29 grudnia 2005 roku o ustanowieniu programu wieloletniego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" ma na celu długofalowe działanie w zakresie poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży poprzez ograniczenie zjawiska niedożywienia, a także zapewnienie posiłku osobom tego pozbawionym. Ta ustawa to kontynuacja obowiązującego w 2005 roku Rządowego Programu "Posiłek dla potrzebujących", w ramach którego:

- 183 osoby skorzystały z pomocy w formie posiłku (w tym 168 dzieci),
- 446 osób objęto pomocą w formie zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności (243 rodziny).

Nakłady finansowe poniesione w ramach zadań własnych i zleconych gminie poniesione na pomoc społeczną przedstawiają poniższe tabele.

Tabela nr 9

Udzielone świadczenia - zadania zlecone gminom					
Forma pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń w zł.	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
RAZEM	48		135 555	48	100
ZASIŁKI STAŁE - ogółem	48	424	134 496	48	97
w tym przyznany dla osoby :					
 samotnie gospodarującej	27	268	100 615	27	27
 pozostającej w rodzinie	21	156	33 881	21	70
ZASIŁKI CELOWE NA POKRYCIE WYDATKÓW ZWIĄZANYCH Z KLĘSKĄ ŻYWIOŁOWĄ LUB EKOLOGICZNĄ	0	0	0	0	0
SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE W MIEJSCU ZAMIESZKANIA DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI	1	157	1 059	1	3

Źródło: dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łędzinach

Podobnie jak w pomocy społecznej, w przypadku świadczeń rodzinnych także trudno dokonać analizy udzielanych świadczeń. Do końca poprzedniego okresu zasiłkowego tj do 31 sierpnia 2005 roku zadania w ramach ustawy o świadczeniach rodzinnych realizowane były bez większych problemów. Od nowego okresu zasiłkowego, tj od września 2005 roku doszły nowe kategorie świadczeniobiorców oraz świadczeń.

Dodatkowo weszła w życie ustawa z dnia 22 kwietnia 2005 roku o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, nakładająca na sekcję świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych nowe zadania.

Od 01.05.2004 roku do 31.08.2005 roku świadczeniami rodzinnymi objęto 432 rodziny. Udzielono 17.355 świadczeń.

Od 01.09.2005 roku do 31.01.2006 roku świadczeniami rodzinnymi objęto 569 rodzin. Udzielono 9.338 świadczeń.

- Liczba osób, którym przyznano zasiłek rodzinny: 902.
 - Liczba osób, którym decyzją przyznano dodatki do zasiłków rodzinnych: 1012, w tym z tytułu:
 - urodzenia dziecka: 23,
 - opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego: 29,
 - samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych: 3,
 - samotnego wychowywania dziecka: 59,
 - kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego: 38,
 - rozpoczęcia roku szkolnego: 567,
 - podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania: 81,
 - wychowania w rodzinie wielodzietnej: 212,
 - świadczenia opiekuńcze: 161, w tym:
 - zasiłki pielęgnacyjne: 143,
 - świadczenia pielęgnacyjne: 18.
4. Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka: 39.
5. Zaliczka alimentacyjna: 67.

Dokonywane w ostatnim czasie (i planowane) zmiany w systemie świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych powodują, z jednej strony, objęcie wsparciem społecznym większej ilości

osób dotkniętych ubóstwem, w tym ubóstwem relatywnym, z drugiej zaś przechodzenie (migracje) tych osób z jednego systemu zabezpieczenia społecznego do innego.

Sytuacja powyższa powoduje trudności w planowaniu realnych potrzeb finansowych Ośrodka, w szczególności jeśli zmiany ustawowe zachodzą w czasie trwania roku budżetowego.

ANALIZA SWOT

Opracowanie niniejszej analizy SWOT służy zidentyfikowaniu potrzeb w obszarze problemów społecznych, poznaniu zasobów i otoczenia zewnętrznego. Stanowi ono kompleksowe narzędzie pomocnicze pozwalające pogłębić wiedzę na temat planowanego przedsięwzięcia, czyli jego mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. To metoda, która służy do oceny zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań rozwojowych miasta. Pozwala ona na wyznaczenie priorytetów i dostarcza drogowskazów do działania. W związku z tym, iż strategia dotyczy głównie rozwiązywania problemów społecznych w niniejszej analizie zdefiniowano w głównej mierze czynniki mające kluczowe znaczenie dla polityki społecznej samorządu miasta Łęczyny. Analiza SWOT jest z natury szersza i wykracza poza działania polityki społecznej.

<u>SŁABE STRONY</u>	<u>MOCNE STRONY</u>
<p>Słabe strony to obszary skupiające deficyty i słabości w stosunku do obecnych i przyszłych potrzeb oraz przeszkody w wykorzystywaniu szans, które ograniczają możliwości i rozwój miasta. Należą do nich:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość inwestycji w mieście; • brak sprawnego systemu gromadzenia informacji, ich udostępniania i upowszechniania; • rozwój postaw roszczeniowych beneficjentów; • brak wypracowanych procedur i standardów pomocy społecznej; • występujące bezrobocie, w tym bezrobocie długookresowe; • niedostateczny system opieki dla ludzi starszych; • niewystarczające wywiązywanie się rodzin ze swych zadań opiekuńczych i wychowawczych; • zbyt duża liczebność oddziałów szkolnych; • narastający problem uzależnień i demoralizacji społecznej wśród młodzieży i dzieci; • brak gminnego systemu pomocy osobom bezdomnym; • zastój w budownictwie mieszkaniowym na terenie gminy; • brak tanich mieszkań (komunalnych i socjalnych); • niewystarczający poziom finansowania podmiotów realizujących zadania z zakresu bezpieczeństwa społecznego; 	<p>Mocne strony to obszary, działania, które są uważane za skuteczne i pozytywne dla rozwoju miasta Łęczyny. Należą do nich:</p> <ul style="list-style-type: none"> • istniejący samorządowy system zarządzania sferą społeczną; • funkcjonowanie organizacji pozarządowych, w tym organizacji działających na polu pomocy społecznej, kultury, sportu i zdrowia; • integracja służb i ludzi na poziomie lokalnym; • sieć instytucji pomocowych w mieście Łęczyny i w powiecie bieruńsko-łęczyńskim; • wykwalifikowana kadra pracowników działających na polu pomocy społecznej; • stosunkowo bogata oferta służby zdrowia; • bogate dziedzictwo kulturowe; • korzystne położenie geograficzne; • dogodny dostęp do krajowych i międzynarodowych szlaków komunikacyjnych (drogowych i kolejowych); • stosunkowo stabilna w porównaniu do lat poprzednich sytuacja finansowa miasta; • pozytywny wizerunek Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej; • elastyczność i umiejętność przystosowania się służb społecznych do nowych zadań i zmieniającego się systemu prawnego; • umiejętność pracy z nowymi grupami beneficjentów; • dobra infrastruktura sportowa i rekreacyjna; • niska stopa bezrobocia;

<u>SŁABE STRONY</u>	<u>MOCNE STRONY</u>
<ul style="list-style-type: none"> • ograniczona dostępność do specjalistycznych usług zdrowotnych; • niewystarczająca profilaktyka w zakresie zdiagnozowanych problemów społecznych; • brak mobilności zawodowej mieszkańców; • bariery tkwiące w mentalności mieszkańców; • mała aktywność służb prewencyjnych i porządkowych, w tym niedostateczna ilość pracowników i sprzętu technicznego; • zbyt mała ilość organizacji pozarządowych działających w sferze pomocy społecznej; • niedostateczne wyposażenie szkół i gospodarstw domowych w sprzęt komputerowy i dostęp do internetu; • bariery architektoniczne, urbanistyczne i społeczne utrudniające funkcjonowanie osób niepełnosprawnych na terenie miasta; • niedostateczna obsada kadrowa ośrodka pomocy społecznej, w tym brak specjalistów; • słaba wiedza i samoświadomość społeczności lokalnej na temat problemów społecznych dotycząca osób wykluczonych społecznie, a co za tym idzie, wszelkiego rodzaju negatywne reakcje środowiska społecznego (stereotypy myślowe, uprzedzenia, homofobie); • słaba koordynacja prac instytucji działających na terenie miasta; • brak koordynacji działań organizacji pozarządowych; • ubożenie społeczeństwa powodujące nierówne szanse rozwoju dzieci i młodzieży; • brak profilowanego szkolnictwa i kierunków kształcenia dostosowanych do potrzeb pracodawców i rynku pracy; • niespójność poziomu i kierunków kwalifikacji zawodowych mieszkańców miasta z potrzebami lokalnego rynku pracy; • brak systemu instytucjonalnej opieki dla ciężko i dla przewlekle chorych; • niedostateczna ilość imprez kulturalnych i rekreacyjno - sportowych konsolidujących społeczność lokalną; • niedostateczna promocja miasta i terenów inwestycyjnych; • brak placów zabaw dla dzieci i ogólnodostępnych boisk; • złe warunki pracy i niewystarczająca infrastruktura społeczna; • brak dostatecznej oferty kulturalno rozrywkowej dla młodzieży; • brak żłobka; • wypalenie zawodowe pracowników służb społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • stosunkowo łatwy dostęp do szkół kształcących na poziomie ponadgimnazjalnym; • korzystne warunki dla nowoosiedlających się mieszkańców (dogodne warunki dla migracji mieszkańców z dużych ościennych miast); • przyjęcie przez administrację samorządową europejskich standardów obsługi klientów w urzędach administracji publicznej („Przejrzysta Gmina”); • stosunkowa duża ilość przedsiębiorstw i podmiotów gospodarczych.

ZAGROŻENIA	SZANSE
<p>Zagrożenia to obszary działania, które będą miały niekorzystny wpływ na rozwój miasta. Te negatywne zjawiska wpływające niekorzystnie na rozwój miasta, występowanie których jest uwarunkowane często czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu miasta. Należą do nich:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pauperyzacja i dywersyfikacja społeczności lokalnej; • wzrost dużej ilości beneficjentów pomocy społecznej, w szczególności osób długotrwale bezrobotnych; • wzrost bezradności życiowej beneficjentów; • wzrost ilości zagrożeń społecznych; • wzrost izolacji i marginalizacji osób wykluczonych społecznie; • wzrost zagrożenia chorobami społecznymi a zwłaszcza gruźlicą, chorobą nowotworową i uzależnieniem • brak stabilnych i spójnych przepisów administracyjno – prawnych dotyczących pomocy społecznej; częste ich zmiany powodujące ograniczenia w niesieniu efektywnej pomocy; • ograniczenia utrudniające osobom niepełnosprawnym prawo pełnego uczestniczenia we wszystkich formach życia społecznego; • brak niedostatecznych procedur, mechanizmów kontaktowania się i negocjacji z organizacjami non profit; • niewielka ilość organizacji pozarządowych prowadzących działalność w zakresie pomocy społecznej; • niedobory środków finansowych w budżecie miasta spowodowane gromadzeniem funduszy na inwestycje i absorpcję funduszy UE; • nowe zadania zlecane gminom bez pokrycia finansowego ze środków centralnych; • rosnące zagrożenie bezdomnością ubogiej części społeczności lokalnej; • pogłębiający się kryzys rodziny; • wzrost przestępczości i chuligaństwa; • brak poczucia bezpieczeństwa mieszkańców; • pojawiający się problem tzw. „wtórnego analfabetyzmu” u dzieci nie objętych procesem edukacji oraz osób dorosłych, beneficjentów pomocy społecznej; • zagrożenie procesami narkomanii, alkoholizmu, prostytucji i żebractwa oraz przejawami agresji i przemocy; • zagrożenia spowodowane przez subkultury, głównie kibiców, skinów, blockersów; • rosnąca niewydolność opiekunów – wychowawcza rodziców; • dziedziczenie biedy. 	<p>Szanse to obszary i działania, które mają korzystny wpływ na rozwój Miasta. Należą do nich:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwój współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego; • akceptacja i wspieranie działań w zakresie realizacji polityki społecznej przez władze samorządowe; • możliwość podnoszenia kwalifikacji pracowników służb społecznych; • możliwość wykorzystywania nowych narzędzi w pracy z klientem pomocy społecznej; • odejście od podejścia zorientowanego na usługę na korzyść pracy z beneficjentem; • możliwość pozyskania środków finansowych z Unii Europejskiej i z innych źródeł finansowania; • rosnąca świadomość społeczna przejawiająca się w artykułowaniu potrzeb; • wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców; • możliwości stwarzania warunków do konstituowania się organizacji pozarządowych; • możliwość finansowania organizacji działających na polu pomocy społecznej; • rosnąca liczba podmiotów gospodarczych; • możliwość podniesienia jakości usług w sektorze usług publicznych i sektorze usług prywatnych, w tym obszarze pomocy społecznej; • wzrost znaczenia międzynarodowej współpracy regionów w procesie integracji europejskiej; • możliwość podnoszenia i zmiany kwalifikacji zawodowych mieszkańców miasta w oparciu o ofertę Powiatowego Urzędu Pracy; • podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego; • wzrastająca dostępność do europejskich programów badawczych i edukacyjnych; • możliwość wykorzystania korzystnego położenia miasta pod względem inwestycyjnym; • stosunkowo niskie ceny gruntów pod zabudowę mieszkaniową oraz produkcyjno-usługową w mieście; • poszerzenie katalogu zadań gminy jako szansa na tworzenie nowych miejsc pracy; • możliwość organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i społecznie użytecznych, staży absolwenckich.

Powyższa analiza SWOT umożliwi wyznaczenie kierunków i obszarów działania niezbędnych z uwagi na rozwiązywanie problemów społecznych, z którymi boryka się miasto Lędziny.

MISJA STRATEGII

Misją niniejszej strategii jest stworzenie, przy wykorzystywaniu własnych środków, możliwości i uprawnień, sprawnie funkcjonującego systemu umożliwiającego osobom, rodzinom i społeczności lokalnej przezwyciężanie trudnych i kryzysowych sytuacji życiowych, których nie są w stanie samodzielnie pokonać oraz opracowywanie i wdrażanie programów, które pozwolą na skuteczne przeciwdziałanie i redukcję już występujących problemów społecznych jak np.: ubóstwo, bezdomność, uzależnienia, zjawisko przemocy w rodzinie, sieroctwo, niepełnosprawność, zaburzenia psychiczne itp.

Inaczej mówiąc Misją jest opracowanie systemu działań, dzięki którym możliwe będzie: minimalizacja niesprzyjających życiu mieszkańców problemów i stworzenie możliwości rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

Proces misji sprowadza się do odpowiedzi na kilka fundamentalnych pytań:

- kto będzie naszym beneficjentem?
- jakie artykułuje potrzeby?
- czy jesteśmy zdolni (posiadamy zasoby, pomysły na rozwiązanie) zaspokoić te potrzeby?
- jakie rozwiązania będące odpowiedzią na zapotrzebowanie społeczne możemy zaoferować?
- czy oferując określone w strategii rozwiązania będziemy zdolni osiągnąć stan zrównoważonego rozwoju społeczności lokalnej?

CELE STRATEGII

Realizacja misji strategii służy osiągnięciu celu strategicznego wspólnego dla wszystkich celów kierunkowych i szczegółowych. Poniżej przedstawione cele zakładają osiągnięcie pożądanego stanu do roku 2013, a w efekcie, doprowadzanie do urzeczywistnienia wizji strategii z zakresu rozwiązywania problemów społecznych.

CEL STRATEGICZNY - budowanie zintegrowanego i spójnego społecznie systemu działań wyznaczających kierunki polityki społecznej miasta Łędziny, mającego na celu poprawę życia mieszkańców przy zapewnieniu ich czynnego i demokratycznego współuczestnictwa.

Cele szczegółowe:

1. Poprawa funkcjonowania rodziny. Wsparcie rodzin w wychowywaniu i edukacji dzieci.
2. Wyrównywanie szans osób wykluczonych społecznie.
3. Aktywizacja i mobilizacja partnerów społecznych.
4. Usprawnienie systemu pomocy osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym.
5. Wzmocnienie systemu pomocy społecznej w mieście.

By osiągnąć cel strategiczny muszą być wytyczone cele szczegółowe, które zakładają osiągnięcie pożądanego stanu w określonym obszarze działania związanego ze sferą społeczną w mieście Łędziny i prowadzą do osiągnięcia wyznaczonego celu strategicznego. Sformułowany powyżej cel strategiczny i cele szczegółowe odnoszą się do poszczególnych obszarów działania i konkretyzują ich wizje. Do wygenerowania tych celów wykorzystano dane istotnych dla funkcjonowania polityki społecznej instytucji, dotychczasowe doświadczenia służb społecznych oraz analizę SWOT dla miasta Łędziny, która określa silne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia stanowiące wyznaczniki funkcjonowania miasta.

Cele strategii zostaną osiągnięte poprzez:

- dokładne rozeznanie i ciągle monitorowane problemów społecznych występujących na terenie miasta Łęczyny;
- usystematyzowanie wiedzy na temat tych problemów społecznych;
- usprawnienie osób, rodzin pod względem fizycznym, psychicznym, społecznym i zawodowym;
- kształtowanie wobec tych osób, rodzin czy grup odpowiednich postaw najbliższego środowiska społecznego;
- zabezpieczenie społeczne;
- dostarczanie informacji, poszerzanie wiedzy;
- zmniejszenie poczucia izolacji społecznej;
- budowanie sieci wsparcia społecznego w oparciu o potrzeby i sugestie płynące od samych beneficjentów;
- budowanie wiarygodności i pozytywnego obrazu instytucji pomocowych w oczach klientów i w oczach społeczności lokalnej dzięki zwiększeniu poczucia znaczenia społecznego problemu i podjętych przez nie działań;
- pokonywanie wzajemnych uprzedzeń dotyczących możliwości współpracy pomiędzy instytucjami;
- przełamywanie stereotypów i niewiedzy;
- wzrost poczucia dobrze wykonywanej pracy dzięki zdobyciu nowych umiejętności przez pracowników instytucji służb społecznych;
- zwrócenie uwagi na innowacyjność podejmowanych działań;
- pozyskiwanie nowych źródeł finansowania działań realizujących założony program strategii;
- aktywne uczestnictwo mediów;
- wdrożenie projektów, programów i ich ewaluację;
- zapewnienie osobom starszym, niepełnosprawnym, ciężko i długotrwale chorych w tym, z zaburzeniami psychicznymi możliwości udziału w życiu publicznym;
- poprawę infrastruktury Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej; poszerzenie oferty pomocowej;
- utworzenie sieci wsparcia społecznego organizacji pozarządowych i instytucji.

Cele: strategiczny i szczegółowe i będą realizowane zgodnie z zapisami zawartymi w strategii.

Podstawowym zadaniem strategii będzie **realizowanie szeroko pojętej funkcji profilaktycznej, form poradnictwa, konsultacji i wsparcia psychologicznego realizowanych przez pracę socjalną zgodnie z planem pomocy osobom, rodzinom, grupom, społeczności lokalnej wykluczonym społecznie oraz wypracowanie trwałych efektów w postaci nowych kompetencji odbiorców opracowanej i wdrażanej strategii.**

Wytyczone wyżej cele stanowią podstawę do stworzenia własnych i specyficznych dla środowiska lokalnego rozwiązań, jakie są konieczne przy stworzeniu lokalnej polityki społecznej, rozwiązywaniu problemów społecznych i wspieraniu integracji społecznej.

BENEFICJENCI

Odbiorcami strategii będą osoby, rodziny, czy określone grupy lokalne zagrożone wykluczeniem społecznym, zamieszkałe i przebywające na terenie miasta Łędziny, w tym osoby bezdomne.

Strategia obejmować będzie następujących odbiorców:

- dzieci i młodzież,
- kobiety i mężczyzn, w tym:
 - osoby samotne i w podeszłym wieku,
 - osoby niepełnosprawne, chore, bezrobotne, bezdomne, uzależnione, po opuszczeniu zakładu karnego, ofiary i sprawców przemocy, zdemoralizowane, samotnie wychowujące dzieci, rodziny biologiczne, zastępcze i adopcyjne,

a także ich:

- rodziny dalsze (rodzeństwo, rodziców, dziadków),
- opiekunów,
- sąsiadów, znajomych i przyjaciół tych osób.

Strategia jest odpowiedzią na zapotrzebowanie artykułowane przez mieszkańców miasta Łędziny, pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łędzinach oraz wynikiem sugestii współpracujących z ośrodkiem instytucji działających na terenie miasta Łędziny.

7. KIERUNKI I DZIAŁANIA POLITYKI SPOŁECZNEJ MIASTA

7. 1. KIERUNEK I

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY POMOCY SPOŁECZNEJ ORAZ PODWYŻSZANIE I ZWIĘKSZANIE DOSTĘPNOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH I ICH KOORDYNACJA.

W obszarze pomocy społecznej niezwykle istotnym jest budowanie powszechnie dostępnego, bogatego w swej ofercie, przejrzystego i efektywnego systemu usług społecznych zmierzającego do zwiększenia i wyrównywania szans beneficjentów, zorientowanego na osiąganie pełnej lub względnej samodzielności oraz aktywności społeczno – zawodowej i wychodzenia z ubóstwa.

W celu osiągnięcia takiego zamierzenia należy sukcesywnie poszerzać zakres proponowanych beneficjentom usług, poprawiać standardy pracy, rozbudowywać infrastrukturę społeczną oraz stwarzać możliwości podwyższania kwalifikacji osób reprezentujących służby społeczne.

Niezbędnym jest również permanentne doskonalenie warunków organizacyjnych do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, tworzenie nowych oraz współdziałanie z innymi podmiotami realizującymi podobne zadania. Koniecznym i nieodzownym wreszcie jest wdrażanie nowych metod i technik pracy z beneficjentem (grupy wsparcia, mediacje, zespoły interdyscyplinarne, konferencje grup rodzinnych, superwizje itp.).

Działania:

- diagnozowanie potrzeb osób, rodzin i grup zamieszkujących na terenie miasta;
- prowadzenie badań naukowych i wytyczanie kierunków działań zmierzających do rozwiązywania problemów społecznych;
- inicjowanie powoływania specjalistycznych placówek działających w obszarze pomocy społecznej;
- organizowanie specjalistycznego poradnictwa dla beneficjentów pomocy społecznej;
- podnoszenie poziomu kwalifikacji i doskonalenie warsztatu pracy kadr pomocy społecznej;
- doskonalenie i tworzenie warunków organizacyjnych do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej;

- doskonalenie świadczonych usług;
- podnoszenie poziomu i efektywności świadczeń z pomocy społecznej;
- powoływanie nowych i utrzymywanie już istniejących ośrodków wsparcia;
- poprawa dostępności i jakości pracy socjalnej;
- wspieranie i promocja stosowanych w praktyce modelowych i innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych;
- opracowywanie i realizacja nowych programów i projektów socjalnych;
- analiza skuteczności stosowanych metod i form pracy socjalnej;
- zastosowanie metody PR (public relations) w pomocy społecznej;
- poprawa warunków pracy kadry pomocy społecznej;
- powoływanie nowych komórek organizacyjnych ośrodka pomocy społecznej;
- zapewnianie pracownikom ośrodka pomocy społecznej konsultacji i superwizji;
- organizowanie grup samopomocowych i wsparcia dla klientów pomocy społecznej;
- zakup lub wynajem samochodu służbowego w celu realizacji zadań wynikających z ustaw i programów osłonowych w pomocy społecznej.

7.2. KIERUNEK II

PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKU WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO.

DAŻENIE DO OSIĄGNIĘCIA PEŁNEJ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ.

Według definicji przyjętej przez Zespół Zadaniowy ds. Reintegracji Społecznej przy MGP i PS „Wykluczenie społeczne to sytuacja uniemożliwiająca lub znacznie utrudniająca jednostce lub grupie, zgodnie z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób.”

Inaczej mówiąc wykluczenie społeczne to zespół zdarzeń, zbieg niesprzyjających okoliczności uniemożliwiających osobom, rodzinom i grupom społecznym życie „na własny rachunek” i wybór stylu życia uznanego za powszechnie akceptowany, zgodny ze społecznie przyjętymi normami i stereotypami myślowymi.

Do wykluczonych społecznie zalicza się te osoby, rodziny, grupy, które:

- żyją w złych warunkach ekonomicznych (ubóstwo materialne),
- wywodzą się ze środowisk dotkniętych różnymi dysfunkcjami,
- doświadczają przejawów dyskryminacji spowodowanych uprzedzeniami, stereotypami, przesądami czy niedoskonałością procesów legislacyjnych itp.,
- zostały poszkodowane w wyniku niedorozwoju cech indywidualnych, choroby, uzależnienia, niepełnosprawności itp.,
- z różnych przyczyn nie posiadają bądź mają utrudniony dostęp do wszelkiego rodzaju dóbr i instytucji,
- nie zostały wyposażone w kapitał umożliwiający im osiągnięcie określonych kwalifikacji, korzystanie z praw socjalnych, akceptowanej pozycji społecznej, wejścia na rynek pracy czy założenia rodziny (tzw. „dziedziczenie biedy”),
- są narażone na działania destrukcyjne (przemoc, agresja, zniewolenie, szantaż itp.).

Wykluczenie społeczne powiązane jest z wieloma innymi negatywnymi zjawiskami społecznymi, w szczególności jednak z ubóstwem, głównie materialnym i to zarówno faktycznym (minimum egzystencji) jak i ubóstwem relatywnym.

Oprócz ubogich, do kategorii wykluczonych społecznie zalicza się także osoby, rodziny i grupy dotknięte zjawiskami bezdomności, bezrobocia, wszelkich uzależnień

(alkoholizm, narkomania, lekomania, seksoholizm, internet, hazard itp.), przestępczości, ale również niepełnosprawności i zaburzeń psychicznych.

Pełną alternatywą dla walki z wykluczeniem społecznym są wszelkie działania na rzecz włączenia (przywrócenia) wykluczonych społecznie w pełne życie społeczne czyli integracja społeczna.

Integrację społeczną osiągnąć można poprzez organizowanie systemu działań wspólnotowych opartych na zasadach solidarności i równości społecznej, demokracji i tolerancji, poszanowaniu praw człowieka i przestrzeganiu prawa.

Dla realizacji założonego pod nazwą „Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, dążenie do osiągnięcia pełnej integracji społecznej” kierunku należy więc podejmowanie działań o charakterze integracyjnym pozwalającym na minimalizowanie wszelkich różnic występujących w obszarze miasta tj.: wspieranie zatrudnienia, tworzenie nowych miejsc pracy, wyrównywanie szans edukacyjnych, zdrowotnych i kulturalnych, umożliwienie dostępu do niezbędnych dóbr materialnych, likwidacji przejawów dyskryminacji, wspieraniu taniego budownictwa (komunalnego i socjalnego) organizowaniu ośrodków wsparcia dla osób tego wymagających (mieszkania chronione dla osób starych, chorych, po przemocy, świetlice środowiskowe i specjalistyczne), zakładanie klubów lub centrów integracji społecznej, przeciwdziałanie degradacji środowiska naturalnego, poradnictwo obywatelskie w tym, poradnictwo prawne, organizowanie grup wsparcia i samopomocowych, rozwój systemu stypendiów, szeroki wachlarz świadczeń socjalnych itp.

Działania:

- rozeznawanie przyczyn i skali zjawiska wykluczenia społecznego na terenie gminy;
- podejmowanie interwencji w sprawach osób, rodzin i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- zapobieganie powstawaniu problemów społecznych i izolacji społecznej;
- podejmowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych na rzecz wykluczonych społecznie;
- kształtowanie właściwych postaw społecznych: rozumienia, tolerancji i życzliwości wobec wykluczonych społecznie;
- przeciwdziałanie dyskryminacji wykluczonych społecznie, nazywanie i znoszenie barier nierówności i niesprawiedliwości pojawiających się w społeczności lokalnej;
- ograniczenie marginalizacji społecznej, przeciwdziałanie patologiom społecznym;

- przygotowywanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy;
- wspomaganie osób i rodzin we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do realizacji potrzeb życiowych i uczestnictwa w życiu społecznym;
- budowanie systemów wsparcia dla wykluczonych społecznie;
- diagnozowanie problemów uzależnień na terenie miasta;
- zapobieganie powstawaniu problemów społecznych wynikających z używania środków uzależniających;
- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii;
- zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków oraz członków ich rodzin;
- wypracowywanie modelu pomocy dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów wykluczenia społecznego;
- tworzenie systemu pomocy dla osób opuszczających zakłady karne;
- wypracowywanie systemu pomocy osobom bezrobotnym, aktywizacja zawodowa bezrobotnych;
- podejmowanie działań promujących zatrudnienie;
- przygotowanie i wspieranie bezrobotnego w trakcie poszukiwania pracy;
- niwelowanie psychospołecznych skutków bezrobocia u osób pozostających bez pracy i ich rodzin;
- zwiększanie aktywności i zaangażowania bezrobotnych w działania służące usamodzielnieniu, nauka aktywnego poszukiwania zatrudnienia;
- pomoc bezrobotnym w uzyskaniu kwalifikacji dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy;
- kierowanie bezrobotnych na prace interwencyjne i społecznie użyteczne i roboty publiczne;
- udział w giełdach pracy;
- podjęcie działań zmierzających do zapewnienia instytucjonalnej formy pomocy osobom bezdomnym (schronisko bądź noclegownia);
- opracowanie i realizacja programu wychodzenia z bezdomności;
- lobbowanie na rzecz tworzenia mieszkań socjalnych i adaptacyjnych;
- wypracowanie systemu działań ograniczających zjawisko bezdomności;

- podejmowanie działań o charakterze integracyjnym powodujących zmniejszenie różnic społecznych występujących w obszarze miasta;
- pomoc osobom wykluczonym społecznie w odtwarzaniu zerwanych więzi rodzinnych, negocjacje w sprawie możliwości powrotu osoby bezdomnej do środowiska rodzinnego;
- podejmowanie działań zmierzających do zapobiegania lub likwidowania zjawiska wtórnego analfabetyzmu;
- prace nad powołaniem gminnego lub powiatowego klubu bądź centrum integracji społecznej.

7.3. KIERUNEK III

STWORZENIE SYSTEMU OPIEKI NAD DZIECKIEM I RODZINĄ.

Zauważany powszechnie kryzys rodziny jest wyraźnym sygnałem do podjęcia różnorodnych działań osłonowych zmierzających do ochrony wszelkich funkcji rodziny i zapobiegania powstawaniu dysfunkcjom i patologiom w rodzinie.

Pod pojęciem działań osłonowych należy rozumieć zarówno profilaktykę jak i niwelowanie zastanych już skutków w procesie degradacji rodziny. Do działań profilaktycznych zaliczyć można szeroko pojętą edukację przygotowującą młodzież do pełnienia ról społecznych związanych z planowaniem i założeniem rodziny, ochroną macierzyństwa, pełnieniem funkcji opiekuńczo – wychowawczych, wypełnianiem prawidłowych relacji między członkami rodziny, przestrzeganiem równego traktowania rodziców i dzieci, zachowaniem ciągłości rodziny i umiejętnością rozwiązywania konfliktów.

Do zakresu działań osłonowych zaś, włączyć należy stworzenie systemu wsparcia dla rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, radzeniu sobie z problemami na poszczególnych etapach rozwoju dziecka, z równoczesnym uwzględnieniem pomocy instytucjonalnej.

W ramach pomocy nakierowanej na rodzinę planować należy rozwój form wspomagających rodzinę w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych polegających na możliwości wypełniania opieki nad dziećmi, których rodzice pracują lub poszukują zatrudnienia. Należać do nich mogą zapewnienie miejsca w żłobkach lub przedszkolach lub alternatywnie organizacja grup samopomocowych, wspomaganie zatrudnienia wspólnych dla kilku dzieci opiekunek, wykorzystanie delegacji ustawowych w ramach świadczeń rodzinnych zwiększających możliwość korzystania z wymienionych świadczeń szerszej grupie osób, budowanie bardziej spójnego, zintegrowanego systemu współdziałania podmiotów uczestniczących w procesie edukacji i wychowania dzieci i młodzieży oraz większą promocję rodzinnej opieki zastępczej.

Szczególną uwagę należy zwrócić na wszelkie przejawy niedostosowania społecznego, przestępczości i uzależnień wśród młodzieży, a także przejawy mające świadczyć o występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie.

Ważną rolę pełnić musi system profilaktyki problemów alkoholowych, przemocy w rodzinie i przeciwdziałanie narkomanii odzwierciedlany w gminnych programach nakładających szereg obowiązków na działające w mieście instytucje, placówki oświatowe i organizacje pozarządowe.

System profilaktyczny uzupełnić winien szereg przedsięwzięć zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa i spokoju ofiarom przemocy i członkom rodzin osób uzależnionych (mieszkanie chronione, poradnictwo psychologiczne i prawne, dostęp do terapii, izolacja od sprawców, ale także promocja zdrowego stylu życia).

Niezmiernie ważnym elementem systemu opieki nad rodziną i dzieckiem jest wyrównywanie szans w dostępie do edukacji i zdobyczy cywilizacyjnych poprzez organizację systemu stypendiów, umożliwienie udziału w konkursach i olimpiadach tematycznych, organizację zespołów wyrównawczych, systemu prywatnych korepetycji (np.: świadczonych przez zdolnych wolontariuszy), przygotowanie absolwentów do uczestnictwa w rynku pracy (tworzenie szkolnych ośrodków kariery), doposażenie placówek oświatowych w sprzęt komputerowy, organizację kawiarenek internetowych na terenie miasta, organizację ferii zimowych i wakacji w mieście z atrakcyjnymi programami, organizację placów zabaw i boisk dla dzieci i młodzieży, organizowanie akcji „Dzieci Ulicy”, organizowanie różnego rodzaju form wypoczynku poza miejscem zamieszkania.

Dbłość o rozwój rodziny winna przejawiać się także w zwiększeniu dostępu do świadczeń zdrowotnych w tym specjalistycznych świadczeń zdrowotnych.

Działania realizowane w ramach strategii winny uwzględniać nie tylko promocję i profilaktykę zdrowia (badania przesiewowe, profilaktyczne), ale i diagnostykę oraz leczenie chorób najczęściej występujących na terenie miasta w tym, chorób społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem gruźlicy. W tym zakresie uwzględnić należy usprawnienie systemu objęcia opieką osób nie podlegających ubezpieczeniom zdrowotnym.

Do niezwykle ważnych elementów systemu opieki nad dzieckiem i rodziną należy zaliczyć wspieranie procesów rozwojowych dzieci i młodzieży poprzez promowanie form pomocy w ubieganiu się o świadczenia oferowane przez służbę zdrowia i pomoc społeczną.

Działania:

- stworzenie zintegrowanego systemu pomocy dziecku i rodzinie pod nazwą Akademia Rozwoju Umiejętności Społecznych w tym: np.: organizowanie treningów umiejętności społecznych, ekonomicznych, komunikacji, opiekuńczo – wychowawczych

- i prowadzenia gospodarstwa domowego, prowadzenie mediacji, negocjacji i konferencji grup rodzinnych, doskonalenie pracy socjalnej, praca w zespołach interdyscyplinarnych;
- wspieranie integracji rodziny i więzi uczuciowych w rodzinie;
 - promowanie i wspieranie rodziny biologicznej;
 - podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych zapobiegającym umieszczeniu dziecka poza rodziną;
 - osobom i rodzinom pomoc w rozwiązywaniu problemów i pokonywaniu trudności, w celu ich usamodzielnienia;
 - prowadzenie wszechstronnej pracy z rodziną przy wykorzystywaniu różnorodnych metod i technik;
 - podejmowanie działań edukacyjnych na rzecz świadomego podejmowania decyzji o liczbie i czasie rodzenia dzieci;
 - działania promujące ochronę zdrowia kobiet w ciąży, matek i noworodków;
 - promowanie niestandardowych form opieki nad dziećmi (np.: wolontariat, pomoc sąsiedzka, pomoc dziadków bądź innych członków rodziny w opiece nad dziećmi);
 - modelowanie prawidłowych oddziaływań wychowawczych;
 - wspieranie rodziny w jej funkcjach opiekuńczo – wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym rodzin niepełnych i wielodzietnych;
 - działania nakierowane na pomoc w rozwiązywaniu życiowych problemów rodziny, w tym konfliktów i kryzysów w rodzinie;
 - udostępnianie osobom i rodzinom bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego;
 - neutralizowanie patogenicznego oddziaływania rodziny na dzieci;
 - koordynowanie systemu działań nakierowanych na pomoc dziecku i rodzinie;
 - promowanie zdrowego stylu życia;
 - działania profilaktyczne, edukacyjne i resocjalizacyjne kierowane do dzieci, młodzieży i ich rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
 - ukierunkowanie aktywności dzieci i młodzieży poprzez zagospodarowanie ich czasu wolnego;
 - wychowywanie poprzez sport – kluby, stowarzyszenia sportowe itp.;
 - zwiększanie dostępu osób i rodzin do świadczeń zdrowotnych, w tym do specjalistycznych świadczeń zdrowotnych;
 - wspieranie procesów rozwojowych dzieci i młodzieży, w tym niepełnosprawnych dzieci i młodzieży;

- podejmowanie działań interwencyjnych w stosunku do osób dotkniętych chorobami społecznymi, monitorowanie przebiegu leczenia i stanu zdrowia po zakończeniu procesu leczenia;
- uruchomienie działań mających na celu ochronę i podtrzymywanie rodzinnej solidarności;
- mobilizacja osób, rodzin i grup do podnoszenia własnego dobrobytu i rozwoju własnych umiejętności w zakresie rozwiązywania problemów;
- diagnozowanie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- zapewnianie dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców możliwości wychowania w warunkach jak najbardziej zbliżonych do warunków rodzinnych (np.: rodziny zastępcze i adopcyjne, rodzinne pogotowia opiekuńcze, rodzinne domy dziecka);
- organizowanie pomocy dzieciom i młodzieży zagrożonej sektami, prostytutką, rozszerzaniu się postaw destrukcyjnych, agresywnych i aspołecznych;
- niesienie interdyscyplinarnej pomocy osobom i rodzinom w sytuacjach kryzysowych,
- przeciwdziałanie przemocy i jej skutkom w rodzinie;
- zapewnienie bezpieczeństwa ofierze i tworzenie warunków kontroli społecznej w sytuacjach pomocowych: udzielanie schronienia, odizolowanie od czynników urazowych, umożliwienie doświadczania bezpiecznego kontaktu;
- opracowanie systemu pomocy ofiarom i sprawcom przemocy;
- wprowadzenie alternatywnego, w stosunku do powiatowego, systemu interwencji kryzysowej.

7. 4. KIERUNEK IV

SYSTEM POMOCY OSOBOM STARSZYM, DŁUGOTRWALE I CIĘŻKO CHORYM, W TYM OSOBOM Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI, NIEZDOLNYM DO SAMODZIELNEGO FUNKCJONOWANIA I ICH RODZINOM.

Opracowanie systemu pomocy osobom niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania jest konieczne z wielu względów.

Pierwszą przesłanką staje się krajowa tendencja do wzrostu udziału w ogóle społeczeństwa osób w wieku poprodukcyjnym i starszych. Starość wiąże się zazwyczaj ze zmniejszeniem sprawności funkcji organizmu, chorobami, często przewlekłymi, a nierzadko i niepełnosprawnością. Są to elementy wystarczające do wyłączenia tych osób z systemu społecznego, a więc ich izolacja i wykluczenie społeczne.

Zadaniem strategii jest wzmocnienie działań na rzecz ograniczenia powyższego zjawiska poprzez rozbudowę sieci profesjonalnych usług opiekuńczych i podwyższenie ich standardu, organizację ośrodków wsparcia (świetlice, kluby i grupy pomocowe np.: uruchomienie wolontariatu, organizację pomocy sąsiedzkiej).

Ważnym elementem pomocy osobom starym i chorym jest jak najdłuższe pozostawanie ich w naturalnym środowisku.

Jednym z działań możliwych do zaoferowania a zaspakajających tę potrzebę, może być powołanie mieszkania chronionego dla osób wymagających opieki i świadczenie w nim usług opiekuńczych w wymiarze zapewniającym całodobową opiekę.

Innym rozwiązaniem może być wyasygnowanie gminnych środków na pomoc w uruchomieniu rodzinnego domu pomocy społecznej. Dużą uwagę należy również przywiązać do działań zapewniających ofertę kulturalno – rozrywkową i sportowo – rekreacyjną.

Nieocenionym sposobem niesienia pomocy osobom, o których mowa wyżej, jest zespół działań interdyscyplinarnych prowadzonych w oparciu o współdziałanie różnych służb miejskich. Wiąże się z tym możliwość szybkiego reagowania, wzmocnienie i urozmaicenie form pomocy, ale przede wszystkim zsynchronizowane, skoordynowane, a tym samym, bardziej efektywne świadczenie pomocy. Udział specjalistów w zespołach

interdyscyplinarnych może zapewnić przedłużenie życia, poprawę stanu zdrowia osób chorych i ich powrót (włączenie się) do życia społeczności lokalnej.

Połączenie powyższych działań z systemem pomocy socjalnej (dodatki pielęgnacyjne, świadczenia pielęgnacyjne i świadczenia z pomocy społecznej, ale również poradnictwo w zakresie poszukiwania rozwiązań i praca socjalna z tymi osobami i ich rodzinami) wzmacnia ich pozycję społeczną i pozwala odzyskać radość życia.

Działania:

- usprawnienie systemu pomocy osobom starszym, niepełnosprawnym, z długotrwałą i ciężką chorobą w tym, cierpiącym na zaburzenia psychiczne;
- prowadzenie działalności edukacyjnej nakierowanej na ochronę praw osób i rodzin dotkniętych niepełnosprawnością, długotrwałą i ciężką chorobą, osób starszych wiekiem;
- zapewnianie usług opiekuńczych, i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia osób starszych, niepełnosprawnych, ciężko i długotrwale chorych w tym, z zaburzeniami psychicznymi w środowisku zamieszkania;
- udzielanie wsparcia, pomocy, poradnictwa i pracy socjalnej zarówno osobom starszym, chorym jak i ich rodzinom;
- przygotowywanie osób mających szanse na rynku pracy, do podjęcia zatrudnienia;
- budowanie lokalnych sieci wsparcia społecznego;
- monitorowanie stanu zdrowia fizycznego i psychicznego oraz funkcjonowania społecznego i zawodowego osób starszych, niepełnosprawnych, ciężko i długotrwale chorych w tym, z zaburzeniami psychicznymi potrzebującym opieki, niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania;
- podejmowanie działań popularyzujących integrację zawodową i społeczną osób starszych, niepełnosprawnych, ciężko i długotrwale chorych w tym, cierpiących na zaburzenia psychiczne;
- opracowanie zintegrowanego systemu działań na rzecz pomocy osobom cierpiącym na zaburzenia psychiczne w tym, osobom nie zdiagnozowanym – wdrożenie projektu pod nazwą „Zespół Interdyscyplinarny Środowiskowej Pomocy Psychiatrycznej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej”;

- zapobieganie społecznej marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób starszych, niepełnosprawnych, długotrwale i ciężko chorych w tym, cierpiących na zaburzenia psychiczne;
- przeciwdziałanie izolacji społecznej i dyskryminacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy;
- animacja środowiska lokalnego na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych, ciężko i długotrwale chorych;
- pomoc w podejmowaniu starań o usuwanie lub zmniejszanie uciążliwości różnego rodzaju barier np.: zawodowych, społecznych, urbanistycznych, architektonicznych i w komunikowaniu się;
- stwarzanie odpowiednich warunków do uczestnictwa w sporcie, kulturze, rekreacji i turystyce;
- pomoc w dostępie do opieki paliatywnej;
- aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki swoim najbliższym;
- promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia;
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych osobom niepełnosprawnym, w tym głuchoniemym;
- organizacja imprez o charakterze integracyjnym;
- pomoc w uzyskaniu niezbędnego sprzętu rehabilitacyjnego, pomocniczego i leków;
- włączenie ludzi starszych i niepełnosprawnych w budowę społeczeństwa multimedialnego – dostęp do internetu, do kursów komputerowych.

7.5. KIERUNEK V

MINIMALIZOWANIE PROBLEMU UBÓSTWA W TYM, ZASPOKAJANIE PODSTAWOWYCH POTRZEB MIESZKANIOWYCH NAJSŁABSZYCH SPOŁECZNIE GRUP MIESZKAŃCÓW.

Na podstawie badań ogólnopolskich szacuje się, iż około połowa ludności kraju żyje w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków jest niższy od minimum socjalnego.

W celu usprawnienia pomocy osobom najuboższym w mieście i zapobiegania dalszemu procesowi ubożenia należy uwzględnić w polityce społecznej miasta podjęcie działań zapewniających pełny dostęp do usług społecznych w tym, poradnictwa prawnego i zawodowego, szkoleń i kursów umożliwiających zmianę bądź podnoszenie kwalifikacji, tworzenie nowych miejsc pracy, wprowadzenie (stosowanie) ulg podatkowych dla osób zakładających działalność gospodarczą, systemu umorzeń podatków i zaległości mieszkaniowych (budowa porozumień z administratorami budynków, zakładem energetycznym, regionalnym przedsiębiorstwem wodno – kanalizacyjnym itp.), możliwości udziału w pracach interwencyjnych i społecznie użytecznych oraz w robotach publicznych.

Powyższe działania należy wesprzeć poprzez organizację systemu działań o charakterze edukacyjnym (także pozaszkolnym) i praktycznym. Pomocne w realizacji powyższych przedsięwzięć może okazać się aplikowanie o wszelkiego rodzaju środki krajowe i zagraniczne zapewniające nie tylko bezpośrednią pomoc ubogim i niezaradnym beneficjentom, ale także poprawę standardu świadczonych na ich rzecz usług społecznych (rozwój infrastruktury, podnoszenie kwalifikacji służb społecznych itp.), ujętych przy omawianiu kierunku I.

W obrębie zagadnień, z zakresu minimalizacji problemu ubóstwa nie należy zapominać o przeciwdziałaniu feminizacji i utrwalaniu się ubóstwa.

Działania:

- opracowanie programu pomocy w zakresie przeciwdziałania groźbom eksmisji i bezdomności;
- pomoc przy zaspokajaniu podstawowych potrzeb mieszkaniowych najsłabszych społecznie i ekonomicznie mieszkańców Łędzin;

- organizowanie żywności i pomocy rzeczowej na rzecz najuboższej części mieszkańców miasta;
- udzielanie wsparcia i profesjonalnej pomocy osobom, rodzinom najuboższym w przezwyciężaniu ich trudnej sytuacji życiowej w związku z powstałym np.: zadłużeniem kredytowym, mieszkaniowym;
- opracowywanie i realizacja programów osłonowych nakierowanych na wychodzenie z ubóstwa;
- stworzenie zintegrowanego systemu pomocy osobom skrajnie ubogim;
- budowanie sieci porozumień pomiędzy ośrodkiem pomocy społecznej a przedstawicielami administracji budynków mieszkalnych, zarządu rejonowego przedsiębiorstwa wodociągów i kanalizacji oraz zakładu energetycznego w zakresie stosowania ulg w opłatach i zaległościach mieszkaniowych;
- włączanie problematyki bezpieczeństwa mieszkańców w tym, problematyki bezpieczeństwa socjalnego w zakres prac Referatu ds. Obronnych i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta;
- opracowanie programów w zakresie wyrównywania szans osób ubogich, zwłaszcza ubogich, samotnych kobiet;
- podejmowanie działań nakierowanych na przeciwdziałanie procesom utrwalania się (dziedziczenia) ubóstwa;
- włączanie w pomoc najuboższym zakładów pracy, przedsiębiorstw działających na terenie miasta;
- rozszerzenie współpracy z organizacjami pośrednictwa pracy w regionie;
- umożliwienie najuboższym mieszkańcom dostępu do nowoczesnych technik informacyjno – komunikacyjnych w celu poszukiwania informacji – organizacja ogólnodostępnych stanowisk komputerowych z internetem;
- działania nakierowane na zmianę mentalności osób najuboższych w tym, bezrobotnych – pobudzanie do podejmowania samodzielnych działań;
- wdrożenie i realizacja indywidualnych projektów socjalnych;
- inicjowanie i pomoc w zakładaniu spółdzielni socjalnych;
- poszukiwanie możliwości utworzenia świetlicy lub domu dziennego pobytu dla dzieci w wieku od 4 miesięcy do 3 lat.

7.6. KIERUNEK VI

PARTNERSTWO PUBLICZNO – SPOŁECZNE. ANIMACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ NA RZECZ POPRAWY BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO MIESZKAŃCÓW.

Niniejsza strategia obejmuje szereg kierunków i działań, których celem jest usprawnienie funkcjonowania systemu pomocy społecznej, wypracowanie takiego poziomu usług socjalnych, który pozwalałby na wczesne wykrywanie i reagowanie na pojawiające się problemy społeczne. Obszary, w których występują problemy społeczne dotyczą jednak prawie wszystkich dziedzin życia w mieście. Przeciwdziałanie niepożądanym zjawiskom i problemom nie może być i nie jest domeną jednej tylko instytucji, pomocy społecznej.

Aby system był w pełni sprawny i efektywny musi łączyć w sobie wiele równoważnych elementów. Organizować i realizować musi go zatem wiele podmiotów (instytucji, organizacji i osób fizycznych), których działania są równoległe, komplementarne i skoordynowane.

Całość działań i ich skuteczność zależna być musi od właściwego rozeznania problemu, fachowego przygotowania, możliwości technicznych i prawnych, jakimi dysponują odpowiednie podmioty, ale także, a może przede wszystkim, od czynnego udziału beneficjentów.

Dlatego należy mówić o budowie partnerstwa publiczno – społecznego na rzecz animacji i aktywizacji społeczności lokalnej. Partnerstwo publiczno – społeczne to nic innego jak mobilizacja i aktywizacja partnerów lokalnych (ale też regionalnych i krajowych) do inicjowania i realizacji działań pomocowych, przy zastosowaniu zasady pomocniczości. To podejmowanie i wspieranie wspólnych działań na rzecz osób, rodzin i grup wymagających wsparcia społecznego.

Zintegrowane działania nie tylko podniosą ich efektywność, ale zminimalizują również ryzyko popełnienia błędu.

Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych pozwala na budowanie i wdrażanie lokalnej polityki społecznej. Wymaga profesjonalizacji służb społecznych jako czynnika realizacji integracji lokalnej, powodującego zwiększenie aktywizacji społecznej i zawodowej osób wymagających szeroko pojętej pomocy socjalnej.

Budowany wspólnie i koordynowany system pomocy zapewnia potrzebującym: dostęp do informacji z różnych obszarów życia społecznego (budowę społeczeństwa informacyjnego). Dostęp do zdobyczy materialnych, cywilizacyjnych i kulturalnych, edukacji i rynku pracy, pozwala kształtować środowisko obywatelskie, promować działania prospołeczne, wspierać lokalne inicjatywy, budować relacje partnerskie między administracją publiczną (samorządem terytorialnym) a organizacjami pozarządowymi, wzmocnić systemy kontrolne oraz stabilność finansową w realizacji zadań publicznych.

Stosowane w jego realizacji zasady pomocniczości i solidarności zapewniają równy udział i współuczestnictwo wszystkich partnerów i beneficjentów procesu pomocy i kształtują poczucie odpowiedzialności za podejmowane działania.

Koordynacja i integracja służb i działań, wspierana procesami planowania, monitoringu i ewaluacji, może przynieść mierzalne korzyści całej społeczności lokalnej.

Działania:

- animacja społeczności lokalnej i wzmocnienie więzi wewnętrznej wspólnot lokalnych;
- inicjowanie i wzmocnienie integracji społeczności lokalnych oraz solidarności społecznej;
- wspólne diagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych;
- wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy;
- tworzenie klimatu dla powstawania i rozwoju organizacji pozarządowych w mieście, zwłaszcza organizacji, w polu działania których pojawia się pomoc potrzebującym (działających w obszarze pomocy społecznej);
- włączenie organizacji społecznych w system pomocy dotyczącej rozwiązywania problemów społecznych w mieście;
- integracja mniejszości etnicznych i narodowych ze społecznością miasta;
- budowanie spójności społecznej i kapitału społecznego;
- rozwój zasobów ludzkich na terenie miasta Łędziny;
- kształtowanie sprawnego systemu polityki społecznej (socjalnej) w oparciu o włączanie do realizacji zadań organizacji pozarządowych;
- rozwój i wspieranie wolontariatu oraz wspieranie ruchów samopomocowych;
- decentralizacja działań zakładająca wzmocnienie aktywności społecznej poprzez różnego rodzaju inicjatywy obywatelskie;
- budowanie sieci współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi;

- inspirowanie powstawania koalicji lokalnych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i podejmowania wspólnych przedsięwzięć na rzecz osób, rodzin i grup wymagających wsparcia społecznego;
- animacja działań w zakresie działalności pożytku publicznego, zlecanie zadań z pomocy społecznej organizacjom pozarządowym;
- promowanie nowych, interdyscyplinarnych metod pracy na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców;
- zawiązywanie koalicji instytucji i organizacji na rzecz kształtowania i wdrażania lokalnej polityki społecznej;
- opracowywanie metod, sposobów i narzędzi służących monitorowaniu, ewaluacji i kontroli realizowanych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych zadań;
- podejmowanie działań w zakresie budowania społeczeństwa obywatelskiego;
- opracowywanie procedur służących budowaniu zaufania do instytucji pomocy społecznej, włączanie w procesy decyzyjne przedstawicieli społeczności lokalnej;
- budowanie dialogu w relacji: osoba wymagająca wsparcia – służby społeczne służącego zwiększaniu efektywności udzielanej pomocy;
- powoływanie koordynatora prac (działań) w zakresie rozwiązywania problemów społecznych;
- dokonywanie okresowych kontroli realizacji programów i projektów opracowywanych na podstawie miejskiej strategii rozwiązywania problemów społecznych – ewaluacja strategii;
- przygotowywanie służb administracyjnych i społecznych do potrzeb osób dotkniętych wykluczeniem społecznym – uwrażliwienie na te potrzeby.

FINANSOWANIE

Działalność władz lokalnych Miasta Łędziny często napotyka na różnego rodzaju ograniczenia budżetowe. W związku z tym władze zmuszane są często do dokonywania z planowanych przedsięwzięć wyboru najważniejszych inwestycji i dokonywania hierarchizacji zadań, a z drugiej zaś strony, zmuszone do poszukiwania zewnętrznych źródeł finansowania. W przypadku wdrażania i realizacji niniejszej strategii samorząd terytorialny napotykać będzie także na ograniczenia finansowe. Opracowana strategia nie zmieni istotnie sytuacji i możliwości finansowych miasta. Umożliwi za to bardziej przejrzyste określenie kierunków i priorytetów, a tym samym, strukturę proponowanych wydatków. Jednocześnie fakt posiadania strategii istotnie zwiększy szansę dostępu do różnych form strukturalnej pomocy ze środków krajowych i zagranicznych, a tym samym, umożliwi realizowanie założonych celów i zadań.

Zadania strategii pod względem finansowym będą realizowane:

- bezinwestycyjne, czyli nie będą wymagać żadnych nakładów finansowych;
- w ramach dotychczasowej działalności statutowej miasta Łędziny i jego jednostek;
- poprzez pozyskiwanie środków zewnętrznych.

Kluczowe znaczenie dla realizacji zadań strategii będzie miała efektywność wykorzystania środków własnych miasta oraz poszukiwanie i absorpcja zewnętrznych źródeł finansowania. Planuje się także realizować zadania w oparciu o więcej niż jedno źródło finansowania, a przy niektórych inwestycjach nieuniknione będzie być może zaciąganie zobowiązań finansowych (kredyty, pożyczki lub emisja papierów wartościowych).

W ramach realizacji celów i zadań niniejszej strategii priorytetowe znaczenie może mieć pozyskiwanie środków z zewnątrz np.: Unii Europejskiej, których wsparcie przeznaczane będzie na działania obejmujące:

- aktywną politykę rynku pracy mającą na celu przeciwdziałanie i zapobieganie zjawisku bezrobociu w tym, przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia, ułatwianie ponownej integracji długotrwale bezrobotnych z rynkiem pracy itp.;
- przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego mające na celu ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej, przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego i pomoc w usamodzielnieniu się

osób i rodzin, które nie potrafią rozwiązać osobistych, społecznych i zawodowych problemów, korzystających długotrwale w sposób bierny ze świadczeń pomocy społecznej;

- kształcenie ustawiczne mające na celu ułatwienie i polepszenie dostępu do rynku pracy oraz integrację z rynkiem pracy, podwyższenie i utrzymanie potencjału zatrudnionych osób oraz promowanie mobilności zawodowej, poprzez zwiększanie dostępności do szkoleń zawodowych, edukacji oraz doradztwa;
- doskonalenie kadr gospodarki oraz rozwój przedsiębiorczości poprzez promocję wykwalifikowanej, przeszkolonej i zdolnej do adaptacji do zmiennych warunków rynku pracy kadry pracowniczej, popieranie innowacyjności i potencjału adaptacyjnego w zakresie organizacji pracy, rozwijanie przedsiębiorczości oraz warunków sprzyjających tworzeniu nowych miejsc pracy i podwyższaniu kwalifikacji, rozwój potencjału ludzkiego w sferze badań, nauki i technologii;
- zwiększanie dostępu i uczestnictwa kobiet na rynku pracy, włącznie z możliwością rozwijania kariery zawodowej, zwiększeniem dostępu kobiet do nowych miejsc pracy, pomocą w uruchamianiu działalności gospodarczej;
- wspieranie działań dotyczących rozwoju lokalnego, równości szans, rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz zrównoważonego rozwoju, które mają się przyczynić do: promowania równych szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy, wyrównywania szans edukacyjnych i szans na rynku pracy osób narażonych na wykluczenie społeczne, wzmocnienia więzi wewnętrznej wspólnot lokalnych, zwiększenia zaangażowania mieszkańców i władz lokalnych w rozwój społeczno – gospodarczy.

Efektywne pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację zadań strategicznych oznaczać może konieczność powołania sprawnego zespołu, którego zadaniem będzie:

- zbieranie i analizowanie informacji o źródłach i możliwościach pozyskania tych środków,
- przygotowywanie adekwatnych do wymogów aplikacji (wniosków),
- skuteczne i efektywne wykorzystywanie przyznanych środków,
- rozliczanie wykorzystanych środków i wskazanie efektywności ich wykorzystania.

PRZEWIDYWANE EFEKTY

Strategia opracowana w oparciu o rozpoznanie problemów społecznych w mieście Łędziny i odpowiednio do niego skonstruowane programy powinna zapewnić optymalne wykorzystanie funduszy budżetowych i pozabudżetowych i osiągnięcie jak najlepszych efektów:

dla instytucji i organizacji pozarządowych na terenie miasta Łędziny:

- stworzenie całościowej diagnozy,
- poszerzenie możliwości rozumienia specyfiki postępowania w różnych dziedzinach, wiedzy i pomagania;
- poznanie mocnych i słabych stron;
- przewidywanie barier, ograniczeń i nowych problemów oraz przeciwdziałanie im;
- wykreowanie siebie jako partnera dla innych instytucji;
- zwiększenie skuteczności działań;
- możliwość pozyskiwania środków pozabudżetowych;
- nabywanie wiedzy i nowych doświadczeń o rozwiązywaniu problemów i przewyżnianiu trudności w pracy z osobami, rodzinami czy społecznościami lokalnymi;
- lepsze zrozumienie dynamiki wykluczenia społecznego;
- możliwość uzyskania wieloaspektowej oferty pomocy w przewyżnianiu trudnej sytuacji osób, rodzin, grup czy społeczności lokalnych;
- większy wybór osób pomagających, możliwość otwierania się na różne relacje;
- lepsze zrozumienie potrzeb, problemów oraz zasobów pomocnych w przewyżnianiu trudności i poprawie swojej sytuacji;
- uzyskiwanie wskazówek, w jaki sposób można efektywniej, a tym samym z większą satysfakcją osobistą rozwiązywać swoje trudności i problemy;
- większa samodzielność w realizacji potrzeb życiowych dzięki specjalistycznemu wsparciu, czego nie można byłoby osiągnąć bez pomocy z zewnątrz;
- poczucie większej wartości, wpływu na swoje życie, sprawstwa, postrzeganie siebie jako osoby ważnej dla innych i osób, które oczekują pomocy;

dla Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej:

- poszerzenie i doskonalenie współpracy instytucji i organizacji pozarządowych;
- pogłębienie wiedzy pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej zarówno o pomocy społecznej i jej formach działalności, a także możliwościach działania innych instytucji;
- promowanie pracy socjalnej i holistycznego podejścia do rozwiązywania problemów, osób, rodzin czy społeczności lokalnych;
- stworzenie systemu pomocy osobom i rodzinom z grup szczególnego ryzyka;
- powstanie społecznego ruchu samopomocy na rzecz wyżej wymienionych odbiorców pomocy;
- zaistnienie społeczności lokalnej w roli współpartnera, często animatora, łącznika systemu pomocy społecznej;
- zwiększenie efektywności działań i skuteczne reagowanie;
- uzyskanie środków finansowych na zaspokojenie niezbędnej infrastruktury pomocowej;
- ograniczenie liczby osób korzystających z pomocy finansowej i materialnej;
- wzrost skuteczności działania pracowników;
- wzrost liczby wyspecjalizowanych pracowników;
- podniesienie statusu zawodowego pracownika socjalnego;

dla beneficjentów strategii:

- poszerzenie świadomości mieszkańców i podniesienie ich poczucia własnej wartości;
- poprawa społecznego i emocjonalnego funkcjonowania rodziny;
- zmniejszenie napięć i niepokojów związanych z trudnościami i kryzysami życiowymi;
- zapobieganie wadliwej adaptacji dzieci i rodziców do warunków życia;
- wzmocnienie roli (pozycji) rodziny;
- wdrożenie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, przykrych doznaniach;
- zapobieganie przemocy;
- zwiększenie aktywności własnej rodziny oraz osób korzystających z pomocy;
- umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych;
- uświadomienie konieczności organizowania alternatywnych form pomocy w stosunku do materialnej i rzeczowej – pomoc sąsiedzka, rodzinna, wolontariat;
- respektowanie praw osób niepełnosprawnych i osób starszych do godnego życia w społeczeństwie;
- zagospodarowanie czasu wolnego osób niepełnosprawnych i osób starszych;
- włączenie osób niepełnosprawnych i osób starszych do życia w lokalnej społeczności;

- usprawnienie psychiczne i fizyczne osób niepełnosprawnych;
- odciążenie rodzin z osobami niepełnosprawnymi i długotrwale chorymi oraz ich poprawa sytuacji materialno – bytowej;

dla władz lokalnych:

- wyzwolenie kreatywności, otwartości zaangażowania instytucji na terenie miasta Łęczyny w tworzenie nowego modelu opieki;
- stały system wsparcia dla mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- integracja odbiorców pomocy i ich rodzin ze środowiskiem lokalnym;
- aktywne włączenie osób, rodzin wykluczonych społecznie do wszystkich dziedzin życia społecznego;
- zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób, rodzin, czy społeczności lokalnych;
- uwrażliwienie przedstawicieli różnych instytucji na potrzeby wprowadzenia zmian przez organizację szkoleń, konferencji, rozpowszechnianie opracowań dotyczących rezultatów projektu; wzajemne przekazywanie wiedzy jako warunek rozwoju profesjonalistów i instytucji;
- przybliżenie społeczeństwu problemów społecznych mieszkańców miasta Łęczyny poprzez działania promocyjne w mas – mediach;
- wykreowanie pozytywnego obrazu osób, rodzin czy grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, wpływ na zmianę stereotypu myślenia;
- propagowanie pozytywnych wzorców osobowych ukierunkowanych na pełną aktywność społeczną i zawodową;
- przeciwdziałanie bierności społecznej;
- wsparcie finansowe;
- osiągnięcie dojrzałości społecznej i emocjonalnej;
- pokonywanie barier psychologicznych;
- współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi;
- rozpoznanie źródła zagrożeń życia społecznego na terenie gminy;
- wykorzystanie uzyskanych informacji o działaniach w zakresie rozwiązywania problemów społecznych przy wyznaczaniu polityki miasta i kreowaniu pozytywnego, przyjaznego mieszkańcom miasta.

Przy realizacji strategii należy pamiętać, że obecnie jednym z podstawowych kierunków poprawy efektywności instytucji pomocy społecznej i innych instytucji służb pomocy drugiemu człowiekowi staje się partnerskie, oparte o zasadę dialogu, wdrażanie

programów rozwiązywania określonych problemów społecznych w tym zmierzających do zapobiegania wykluczeniu społecznemu osób, rodzin czy społeczności lokalnych. Uczestniczenie w realizacji zadań i programów strategii staje się zatem powinnością wszystkich podmiotów działających na rzecz oparcia społecznego dla wyżej wymienionych odbiorców pomocy, zwłaszcza koalicji tych podmiotów. Pracownicy instytucji oparcia społecznego mają tu do odegrania bardzo istotną rolę.

PRZEWIDYWANE BARIERY

Dla realizacji strategii istotne jest postawienie sobie założenia, iż realizacja projektu może napotkać następujące bariery:

➤ **ze strony społeczeństwa:**

- niechęć ze strony społeczeństwa do osób z pogranicza lub wykluczonych społecznie; izolowanie, które utrudnia realne spojrzenie na sytuację oraz blokuje podejmowanie działań pomocowych;
- bariery architektoniczne, urbanistyczne dotyczące w głównej mierze osób niepełnosprawnych w ich miejscu zamieszkania, w terenie lub najbliższym otoczeniu;
- wszelkiego rodzaju negatywne reakcje środowiska społecznego, jak i w różny sposób okazywana niechęć, wrogość i obojętność; w konsekwencji prowadzą one do ograniczenia kontaktu z osobami wykluczonymi społecznie, do ich izolacji i stanowią główny czynnik ograniczenia procesów adaptacyjnych i integracyjnych;
- stereotypy i sztywne schematy myślowe zakorzenione w świadomości społecznej dotyczące osób z zaburzeniami psychicznymi, ponieważ wokół tych osób narosło szereg różnorodnych mitów;

➤ **ze strony instytucji:**

- bariery prawne – luki lub niedoskonałości regulacji i procedur prawnych, które w konsekwencji mogą ograniczać i opóźniać proces wdrażania strategii;
- trudności z dotarciem rzetelnej informacji do osób i grup dotkniętych wykluczeniem społecznym, ich rodzin i przedstawicieli służb społecznych i innych partnerów strategii;
- brak przychylności do uczestnictwa w realizacji zadań i programów strategii zarówno ze strony władz samorządowych i władz instytucji zapraszanych do współpracy, jak i ze strony osób w tych instytucjach pracujących; istotną trudność we współpracy pomiędzy instytucjami może stanowić „instytucjonalny brak zaufania” jednych służb do drugich;
- przejmowanie przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wszystkich problemów związanych z wdrażaniem strategii.

Wdrażanie, realizacja strategii miejskiej i podejmowanie innych zadań z nią związanych pozwolą poznać także inne trudności i bariery jakim realizatorzy będą musieli stawić czoła.

MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Strategia miasta Łęczyny musi być dynamiczna i powinna reagować na zmieniające się warunki i potrzeby wynikające z ogólnego rozwoju lokalnego i krajowego. Monitoring i ewaluację (ocenę efektywności) strategii planuje się wdrożyć w chwili rozpoczęcia jej stosowania (realizowane programy, projekty nie zawsze prowadzą do dających się zaobserwować zmian). Najlepszym kryterium monitoringu i ewaluacji strategii będą zmiany w zmniejszeniu eskalacji problemu lub całkowitym jego wyeliminowaniu oraz w zachowaniu beneficjenta.

Monitoring poszczególnych zadań prowadzony będzie przez cały czas obowiązywania strategii. Narzędziem monitoringu będą raporty okresowe, roczne i końcowe.

Celowość monitoringu polegać będzie na wyselekcjonowaniu projektów i programów najbardziej efektywnych, tzn. takich, które najlepiej odpowiadają na potrzeby lokalne i których rozwiązania są trwałe i nadają się do powielania.

Poza monitoringiem, który ma odpowiedzieć na podstawowe pytanie – czy i w jaki sposób założone cele są realizowane, niezbędne będzie również przeprowadzenie ewaluacji, która jest procesem polegającym na badaniu przyczyn rozbieżności między zaplanowanymi rezultatami a rzeczywistymi. Proces ten pozwalać będzie między innymi na:

- poznawanie skutecznych metod realizacji projektu, tych, które przynoszą oczekiwane efekty;
- wyciąganie wniosków z działań ewaluacyjnych pozwalających na wdrożenie racjonalnych działań, które mogą „ratować” nasz projekt przed możliwością porażki;
- zastosowanie procedury, która pozwalać będzie na stosowanie obiektywnych metod oceny rezultatów;
- unikanie subiektywnych osądów lub opinii, dotyczących sposobu realizacji zadań;
- analizę strategii – jej efektów, co skutkuje możliwością kontynuacji działań, które włączają zdobyte doświadczenia;
- poznanie faktycznych skutków w tym, planowanych i nieplanowanych o charakterze pozytywnym i negatywnym;
- podjęcie decyzji co do kontynuacji, rozszerzenia bądź ograniczenia realizowanych zadań i programów;

- ułatwienie w uzyskaniu poparcia społecznego i ekonomicznego dla realizowanych programów;
- pomoc w planowaniu i realizacji usług socjalnych na poziomie indywidualnym, grupowych i społeczności lokalnej, a tym samym, dopasowywanie pomocy realnych potrzeb;
- wzmocnienie zdolności wczesnego rozpoznawania problemów w realizacji zadań i umiejętności poprawnego reagowania w takich okolicznościach.

Przy realizacji strategii podstawowe znaczenie będzie miała skuteczność i efektywność podjętych działań. Oznacza to potrzebę ciągłej analizy wdrażania i realizowania zadań, działań i programów realizowanej strategii, czyli ewaluacji. Następstwem ewaluacji powinny być decyzje praktyczne dotyczące planowania, tworzenia, korekty realizowanej strategii.

Prowadzeniem monitorowania i ewaluacji wdrażania strategii oraz oceny zajmować się będzie Dział Interwencji Socjalnej i Profilaktyki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łędzinach.

Przy realizacji strategii planuje się zastosować dwa podstawowe rodzaje ewaluacji: ewaluację korygującą i ewaluację podsumowującą.

Ewaluację korygującą stosować się będzie w początkowych etapach opracowania strategii i jej realizacji. Będzie ona miała za zadanie osobom planującym i wdrażającym strategię dostarczać informacji pozwalających na korektę, uzupełnienie, usprawnienie strategii, czyli jakie problemy powstają w trakcie realizacji strategii i jak najlepiej można je rozwiązać.

Natomiast ewaluacja podsumowująca dostarczać będzie informacji o ogólnej efektywności strategii, będąc uzupełnieniem jej kontynuacji bądź zaniechania realizacji. Ten rodzaj ewaluacji zastosowany będzie po zakończeniu oddziaływania strategii, kiedy możemy już ocenić jej efekty i wymierne wyniki.

Wskaźnikami oceny monitorowania strategii między innymi będą:

- wymierne ilości zmodernizowanych obiektów i infrastruktury komunalnej dla funkcjonowania instytucji i organizacji ze sfery rozwiązywania problemów społecznych;
- ilość oddanych do użytkowania mieszkań (w tym socjalnych);

- ilość osób, którym udało się wyjść z bezdomności, pokonać problemy opiekuńczo – wychowawcze, finansowe;
- wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców w tym, beneficjentów pomocy społecznej;
- ilość osób i rodzin usamodzielnionych (dotyczy klientów pomocy społecznych);
- ilość osób, które podjęły leczenie odwykowe i terapię współzależnienia;
- ilość dzieci objętych pomocą np.: posiłku, zajęć socjoterapeutycznych, itp.;
- ilość osób objętych pomocą, które doznały przemocy w rodzinie;
- ilość zorganizowanych kampanii, programów na rzecz profilaktyki np.: antynarkotykowej, promującej zdrowy styl życia itp.;
- liczba atrakcji (zajęć, imprez) organizowanych, głównie dla dzieci i młodzieży mających na celu rozwój zainteresowań oraz promocję zdrowego stylu życia;
- ilość podjętych działań animacyjnych w środowisku lokalnych;
- ilość zlikwidowanych barier architektonicznych, urbanistycznych i społecznych;
- ilość uruchomionych działalności gospodarczych w ramach dofinansowania z Powiatowego Urzędu Pracy;
- ilość stworzonych nowych miejsc pracy, w tym dla osób niepełnosprawnych;
- itp.

Ewaluacja będzie niezmiernie istotnym elementem oddziaływań a jednocześnie głównym instrumentem oceny strategii, gdyż nie tylko dostarczać będzie aktualnych informacji na temat efektywności programów zawartych w strategii, pozwalać na ciągłe aktualizowanie nieefektywnych treści, ale pełnić będzie również funkcję aktywizującą oraz społeczno – polityczną.

Ewaluacja pozwalać będzie: zrozumieć, zweryfikować i zwiększyć oddziaływania zawartych programów, zaś liderom różnych instytucji, organizacji czy grup społecznych ułatwiać będzie podejmowanie decyzji bardziej efektywnych i tańszych w sensie lepszego wykorzystania posiadanych zasobów. Ewaluacja pozwalać będzie również w zidentyfikowaniu mocnych i słabych stron i zauważaniu potrzeb osób, z którymi i dla których podejmuje się działania. Z perspektywy czasu pomagać będzie również spojrzeć na efekty i jakość pracy, budowanie relacji pomiędzy instytucjami, organizacjami czy innymi podmiotami, dając jednocześnie możliwość przeprowadzenia porównań pomiędzy poszczególnymi programami i działaniami różnych organizacji.

ZAKOŃCZENIE

Budowanie i realizacja strategii w mieście Łędziny oznacza rozpoczęcie procesu scalania działań podejmowanych dotychczas odrębnie, w różnych resortach i innych niepaństwowych podmiotach.

Integracja społeczna, nawiązywanie kontaktów ze społecznością lokalną oraz poszukiwanie i realizacja nowatorskich metod rozwiązywania problemów społecznych w dużej mierze pozwala na zapobiec spychaniu osób lub rodzin na margines życia społecznego.

Należy także pamiętać, że strategia jest także doskonałym narzędziem promocyjnym nie tylko miasta, ale i podejmowanych nowatorskich, efektywnych programów oraz działań. Efektywność realizowanych zadań strategii będzie tym większa, im większa będzie wiedza o nich nie tylko instytucji, ale i mieszkańców miasta Łędziny. Powodzenie strategii, w największej mierze, zależy jednak od aktywnego uczestnictwa w realizacji partnerów społecznych.

Skuteczność realizacji strategii gwarantować będą następujące warunki:

- konsekwentne wdrażanie w życie zaplanowanych zadań i projektów,
- uświadamianie społeczności lokalnej znaczenia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć;
- upowszechnianie i promowanie misji, celów i zadań wśród mieszkańców miasta,
- działania na rzecz pozyskania dodatkowych środków z innych źródeł niż budżet samorządowy,
- ewaluacja i monitoring podejmowanych działań i etapów realizacji strategii.

Strategia to przedsięwzięcie długofalowe i interdyscyplinarne, którego realizacja odbywać się będzie w etapach co najmniej rocznych, po sporządzeniu szczegółowego wykazu priorytetowych celów i zadań oraz preliminarza kosztów ich realizacji.

Jak wspomniano już wcześniej, niniejsza strategia jest doskonałym narzędziem promocyjnym, które pozwoli mieszkańcom miasta Łędziny poznać przyszłe plany i zamierzenia władz lokalnych kolejnych kadencji oraz wszystkich innych instytucji, od których ta przyszłość zależy.

Jest inwestycją w rozwój miasta.

Odpowiednio zaprojektowana i systematycznie wdrażana przyniesie korzyści całej społeczności miasta zwiększając jej potencjał rozwojowy i aktywność we wszystkich obszarach funkcjonowania. Stanowić będzie o dorobku i wkładzie władz samorządowych w rozwój miasta i troskę o jego mieszkańców.

Promowana i nagłaśniana w massmediach pozwoli na realizację konstytucyjnych zasad solidarności, subsydiarności i równości społecznej, będzie odpowiedzią na wezwanie Unii Europejskiej do włączania się w realizację europejskiego modelu socjalnego.

MATERIAŁY POMOCNICZE

Dokumenty programowe:

1. Strategia Polityki Społecznej na lata 2002 – 2005. Praca i zabezpieczenie społeczne;
2. Strategia Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013;
3. Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski, Warszawa 2004;
4. Krajowy Plan działania na rzecz Integracji Społecznej na lata 2004 – 2006;
5. Narodowa Strategia Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich 2000 – 2006;
6. Narodowy Plan Rozwoju na Lata 2007 – 2013.

Pozostałe opracowania:

1. Sprawozdania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łędzinach za lata 2000 – 2005;
2. Powszechny Spis Narodowy z roku 2002;
3. Materiały opracowane przez Referat Rozwoju Gospodarczego, Promocji Gminy i Współpracy z Zagranicą Urzędu Miasta Łędziny, które dotyczą sytuacji demograficznej Miasta, lokalnego rynku pracy, bezrobocia, warunków i jakości życia mieszkańców, edukacji, kultury, sportu oraz bezpieczeństwa publicznego;
4. Samorządowy Program na rzecz Osób Niepełnosprawnych Zamieszkałych w Łędzinach na lata 2001 – 2005;
5. Pomoc Społeczna w Łędzinach w 2001 roku w świetle danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Łędziny 2002;
6. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Historia i statystyka, Łędziny 2002;
7. Sprawozdania i dane instytucji miejskich i powiatowych.